

Så lika – och så olika

**Silver-
medaljer
kan väga
lätt och
tungt.**

Stor genomgång

**Missa inte
träffen
med Guld-
Gunnar**

Sista sidan

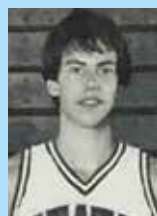
**Jag
och
min
far**

**Jag
och
mister
Carlos**

**Jag
och
Magic
Johnson**

Tänk utanför ramarna så ser du händerna

Nytt namn på tidningen och en ny logotype – ett uttryck för samarbetet mellan Sveriges Olympiska Kommitté och Sveriges Olympiahistoriska förening. Bulletinen är en del i det gemensamma projektet Olympiahistoriska Vänner som syftar till att bredda intresset för olympisk historia. Hur och i vilka former arbetar alla inblandade som bäst med.

Förmågan att tänka i nya banor är vad som driver utvecklingen framåt. Det gäller inte minst inom idrotten. Dick Fosbury förändrade höjdhoppet. Hoppskottet revolutionerade basketeten på 1930-talet när Kenny Sailors kom på ett sätt att utmanövrera spelare som var längre än honom.

När någon vågar tänka okonventionellt eller från ett helt nytt perspektiv – det är då saker händer.

Nya logotypen

Vi gav My Dalenbäck, grafisk designer, i uppdrag att göra förslag till en ny logotype för tidningen. Önskemålet var att logotypen skulle innehålla en olympisk fackla och en gracil hand som höll i den.

Vänd på sidan och titta på den nya logotypen. Ingen hand håller facklan. Men ser du händerna?

Tips: Titta på facklans låga.

Vårt förslag att en hand skulle hålla facklan såg aldrig riktigt bra ut. Den fick något amputerat över sig. I stället fick vi

genom My två gracila händer som utgör facklans låga. Två utsträckta händer - helt i idrottslig anda. My lyckades skapa något nytt genom att tänka kreativt, hon tänkte ”outside the box”, utanför ramarna

Nytänkande behövs

Vårt sätt att tänka skapar vår framtid. Det är nytänkande som behövs för att föreningen Sveriges Olympiahistoriska Förening ska få mer luft under vingarna. Tillsammans med SOK; sällskapet Svenska Olympier och Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande, SCIF, hoppas och tror jag att chanserna ökar att nå fram till fler som är intresserade av olympisk historia. Personer vi kan hitta om vi förmår att tänka i nya banor.

München-OS

Du som läser det här har vi redan nått och jag hoppas att du passar på att komma till höstträffen! Det är 50 år sedan simmaren Gunnar Larsson och journalisterna Ulf Elfving och CeGe Berglund upplevde München-OS. Var och en med sina minnen att berätta.

Du som inte har möjlighet att komma till höstträffen får trösta dig med en välmatad tidning med smak av silver. Trevlig läsning!

Sten Feldreich

REDAKTÖR

Bulletinen – Olympiahistoriska Vänner

Organ för Sveriges
Olympiahistoriska
Förening.

Bildad 3 mars 1986.

Nr 3 2022

133 från start

Redaktör/ansvarig
utgivare:

Sten Feldreich
sten.feldreich@
gmail.com

Layout: Pär Lodin
Interactive Publishing
Tryck: KPH Uppsala

Nästa nummer utkommer
i slutet av december.
Välkomna med bidrag
senast 1 december.

Detta nummer innehåller

2	Tänk utanför ramarna <i>Sten Feldreich</i>	33	Isaksson ser tillbaka – och blickar framåt <i>Sten Feldreich</i>
4	Silverdrama med guldkant <i>Göran Löwgren</i>	37	Inuiternas stensignal <i>My Dalenbäck</i>
8	Andraplatser som sticker ut <i>Göran Löwgren</i>	38	Sista ordet inte sagt om hästar i femkamp <i>Göran Löwgren</i>
12	Från Svanberg till Rolfö – alla sommarsilver <i>Göran Löwgren</i>	40	Femkamp blev modern under svensk ledning <i>Göran Löwgren</i>
15	Vågad svensk protest <i>Åke Sintring</i>	44	Låt en duell avgöra – som under antiken! <i>Göran Löwgren</i>
18	Silvret nästan guld vär <i>Sten Feldreich</i>	45	Den Olympiska familjen <i>Tommy Wahlsten</i> <i>Göran Löwgren</i>
21	Magiskt möte med Magic <i>Sten Feldreich</i>	53	Olympisk cocktail – högt och lågt <i>Göran Löwgren</i>
25	Minireportage om München-O5 blev bok- klassiker <i>Göran Löwgren</i>	55	Medlemsnytt <i>Birger Fält</i>
31	Därför kan jag inte längre läsa Enquist <i>Göran Löwgren</i>		

Olympiahistoriska Vänner

Bulletinen är en del av projektet OLYMPIAHISTORISKA VÄNNER. Ett samarbete mellan Sveriges Olympiska Kommitté, Sveriges Olympiahistoriska förening och SCIF. Målsättningen är att på olika plan främja intresset för olympisk historia.

SVERIGES OLYMPIAHISTORISKA FÖRENING

Föreningens ändamål att
bedriva olympiahistorisk
verksamhet.

REPRESENTANTER FÖR OHV

Anders Engström
tel: 070-775 1336
anders.engstrom46@
gmail.com
Sten Feldreich
tel: 070-763 1053
sten.feldreich@gmail.com

SVERIGES OLYMPISKA KOMMITTÉ

SOK är högsta
beslutande organ för
olympiska spelen i landet
och ansvarar för det
svenska deltagandet i OS.

LEDNING

Ordförande
Mats Årjes
Verksamhetsansvarig
Peter Reinebo

SÄLLSKAPET SVENSKA OLYMPIER

Är ett sällskap inrättat av
SOK med syfte att vara
ett nätverk för alla idrotta-
re som tävlat för Sverige i
ett olympiskt spel. "En
gång olympier – alltid
olympier".

KONTAKTGRUPP

Gunnar Larsson
Pernilla Wiberg
Jonas Bergqvist
Caroline Jönsson

SVERIGES CENTRAL- FÖRENING FÖR IDROTTENS FRÄMJANDE

SCIF arbetar med att
främja idrotten, bland an-
nat genom stipendier och
genom att på olika sätt
redovisa idrottens historia,
till exempel i årsskriften
Blå Boken.

Ordförande:
Raine Söderberg
Kontaktperson:
Gunilla Lyden

10
år sedan

Silverdraman med guldkant

Det finns silvermedaljer och det finns silvermedaljer. Olympiska andraplatser kan firas som guld och sätta djupa spår i OS-historien. I London för tio år sedan bjöds på stor silverdramatik. Seglarna Fredrik Lööf och Max Salminen får ursäkt. Trots att duon såg till att den svenska truppen inte blev guldlös, så var det de fyra silverplatserna som blev de mest minnesrika.

31 JULI GREENWICH PARK: FÄLTTÄVLAN

Normalt är inte ridsportens fälttävlan något som engagerar de stora massorna. Men i det här skedet började den svenska medaljtorkan kännas besvärande. Nu fanns uppenbarligen en chans. Sara Algotsson-Ostholt och hennes vita halvblod Wega hade i för-snacket inte räknats till medaljhopp.

Därför kom den oväntade silverplatsen som en befrielse.

Egentligen var silverögonblicket ett gränsfall till att ingå i kategorin guldmisar. Segern var så nära. Endast ett ynka hinder återstod, klarades det skulle guldet vara svenskt. Bommen rullade fram och tillbaka – innan den föll.

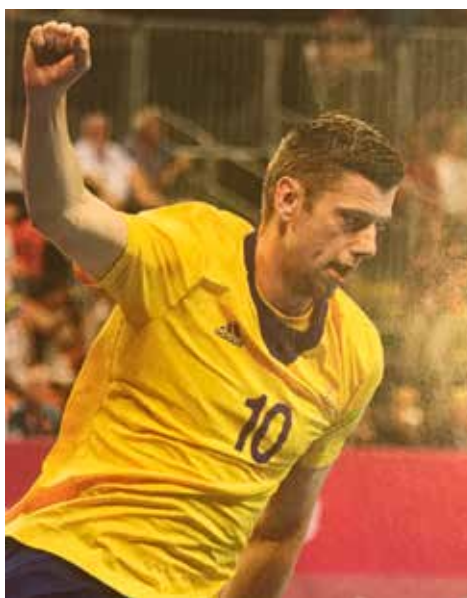

Wega.

Men den laddade stämningen på ett fullsatt stadion, spänningen och en Sara Algotsson-Ostholt i tårar var oemotståndlig. En kort stund av besvikelse vände snabbt till glädje och lycka. För Sara Algotsson-Ostholt och hennes vackra sto var OS-silvret en stor framgång. Över en natt - som det brukar heta - blev ryttaren "Silver-Sara" med svenska folket.

2 AUGUSTI, ROYAL ARTILLERY BARRACKS, WOOLWICH: SKYTTE, DUBBELTRAP

46-åriga Håkan Dahlby gjorde sin tredje olympiska start. Han var sedan länge en av världens bästa lerduveskyttar i dubbeltrap. Med sina tunga meriter hade han i försnacket flera gånger pumpats upp som ett stort medaljhopp. Med sin skojfriska och öppna stil gillade han att stå i rampljuset. Tyvärr tycktes tävlingsnerverna inte hålla när det var skarpt läge. I Aten 2002 hade Dahlby varit tvåa i det inledande kvalet, men finalen slutade med en dipp till femte plats. Till Peking 2006 kom han som världsetta, men slutade på

Andraplatser som väckte starka känslor i London OS: "Silver-Sara", Håkan Dahlby, Lisa Nordén och handbollslandslaget med skyttekungens Niclas Ekberg.

en blygsam 11:e placering.

Inför London-OS var förväntningarna nedtonade. Dahlby betraktades mest som en skrävlare som inte pallade trycket. Därför kom silverpengen att bli en skön revansch.

När det gällde som mest var nu Håkan Dahlby som bäst. Verkligen bäst. I finalen sköt han hela tävlingens mest suveräna serie. Prickade 49 av 50 duvor, fyra fler än någon av konkurrenterna. Vid TV-apparaterna kunde alla följa hur Dahlby successivt kämpade sig uppåt i resultatlistan.

Efteråt var det lättnad, jubel och en enorm glädje. När silverskytten poserade tillsammans med kungahusets representanter, Carl Philip och Daniel, konstaterade han:

– Två prinsar och en skyttekung. Där har ni dagens rubrik!

4 AUGUSTI, HYDE PARK: TRIATHLON

Triathlontävlingarna avgjordes mitt i centrala London och blev en riktig folkfest. Damernas tävling bjöd på en otrolig upplösning. Lisa Nordéns avansement upp genom fältet under den avslutande löpningen slutade med en millimeterduell med Nicola Spirig från Schweiz. Ingen kunde med blotta ögat se vem som vann.

I närmare två timmar hade de tävlat (segertiden var 1.59,48) och i mål kom det att skilja blott nio tusendelar. Detta i en sport där tusendelar normalt inte räknas.

Det går att jämföra med andra klassiska olympiska millimeterstrider: Thomas Wassbergs futtiga skidseger med en hundradel, Tomas Gustafsons skridskodraman med först två och sedan fem

hunduradels marginaler och - förstås - Gunnar Larssons vinst i bassängen med två tusendelar.

Men det här var allt värre! Wassberg skidade 15 km, Gustafson skinnade 5000 resp 10 000 meter och Larsson simmade 400 meter. Wassberg tävlade i 28 minuter, Gustafson i dryga sju respektive 14 och en halv minuter och Larsson i drygt fyra och en halv minut.

Damernas olympiska triathlon handlade om 1500 meter simning, fyra mil cyklande och en mil löpning!

Målfoto fick avgöra guldstriden i London. Ironiskt nog visade sig att den ena av två målkameror inte fungerade. Sällan hade en delad seger varit mer motiverad. Sverige protesterade, men guldet blev schweiziskt. Lisa Nordén var lycklig ändå. Och spurtstriden är en oförglömlig klassiker!

12 AUGUSTI: BASKETBALL ARENA, OLYMPIC PARK: HANDBOLL

Handbollslandslaget hade genom åren bjudit på många spännande OS-stunder. Men det var tolv år sedan Sverige senast var i OS-final. Ledare för laget var nu Ola Lindgren och Staffan Olsson, vilka som spelare varit med och förlorat tre OS-finaler i rad. Förväntningarna var nu lågt ställda. ”Den nya generationen” hade halkat ned en bit i världskonkurrensen. Men plötsligt hände något - och Sverige var åter i en olympisk handbollsfinal.

Den stora bragdmatchen inträffade egentligen fyra dagar tidigare - i kvartsfinalen. Danmark räknades till de stora favoriterna, och skulle normalt vinna nio av tio matcher mot det här svenska laget. Men så blev det inte denna gång. Johan Sjöstrand överträffade sig själv i målet

och uteförsvaret lyckades hålla danske stjärnan Mikkel Hansen i strama tyglar.

När slutsignalen ljöd var sensationen ett faktum: 24-22. Av bara farten besegrades Ungern i semifinalen med 27-26.

I finalen blev Frankrike för svårt. Men det blev en rejäl match. Svenskarna var så nära som 21-22 i den sista minuten.

Den här gången kändes silvret inte som ett förlorat guld, utan som ett vunnet

silver. En lika oväntad som välkommen framgång.

I laget ingick: Johan Sjöstrand, Mattias Andersson, Kim Andersson, Dalibor Doder, Niclas Ekberg, Kim Ekdahl du Rietz, Mattias Gustafsson, Johan Jakobs-son, Magnus Jernemyr, Tobias Karlsson, Jonas Källman, Jonas Larholm, Andreas Nilsson, Fredrick af Petersen och Mattias Zachrisson.

Det hände sedan

SARA ALGOTSSON-OSTHOLT fick ett snabbt bevis på folkets kärlek.

Ägaren till hennes nästa tilltänkta OS-häst ville sälja. Då hände något överraskande, ett folkligt uppror. En insamling startades på sociala medier. Små och stora donationer kom in från alla möjliga håll. Inalles blev det drygt 800 000 kr. Med ytterligare sponsorer hjälpte sig Sara Algotsson-Ostholt behålla Reality, som snabbt kom att kallas "Facebookhästen".

Sara tävlade med Reality i Rio-OS utan framgång (36:a). Som bäst nådde ekipaget ett EM-brons. Silverhästen Wega "pensionerades" egentligen 2016 efter en skada, men repade sig sensationellt så att ekipaget kom att tävla i ytterligare ett VM.

Karriären har därefter varit fortsatt fylld av dramatik. 2019 förlorade "Silver-Sara" en av sina tävlingshästar i en våldig brand i en hästtransport. I våras drabbades hon av en allvarig hjärnskada efter att ha fallit ur sadeln och missade därför höstens VM.

HÅKAN DAHLBY var med i ytterligare ett OS.

Reality.

Egentligen var han inte kvalificerad, men fick vara med i Rio efter att Sverige bytt en kvotplats i gevärsskyttet.

Väl på plats gick det mesta åt fanders. 50-åringen drabbades av tandbesvär och dagen före tävlingen av ett njurstensanfall. Fullpumpad med smärtstillande fick han inte alls till det, utan slogs ut i kvalet.

LISA NORDÉNS silverkamp fick ett enormt gensvar. När svenska folket skulle rösta fram årets idrottare (Jerringpriset) föll valet på Nordén. Hon tilldelades också prestigefyllda Svenska Dagbladets bragdmedalj och valdes till årets kvinnliga idrottare.

Efter succésåsongen drogs Lisa Nordén med skador. Hon övergick ett tag till att helt satsa på cykel. Snabbt nådde hon Sverigeelit. 2022 valde Lisa att göra ett försök på den längre triathlondis-tansen, den mest klassiska, ironman. VM-debuten i somras slutade med en imponerande sjätte plats.

HANDBOLLSLANDSLAGETS OS-silver blev höjdpunkten för den generationen spelare. Nästa internationella framgång för ett svenskt herrlandslag i handboll kom att dröja till 2018 (EM-silver). Kvar från silverhjältarna i London var då endast Niclas Ekberg och Mattias Zachrisson. När Sverige 2022 tog ett sensationellt EM-guld var endast Ekberg kvar. I ledarstaben återfanns dock en annan av Londonhjältarna: Tobias Karlsson. .

Andraplatser som sticker ut

NÄRMAST GULDKLASS

Sarah Sjöström

2021 – simning 50 m fritt

Simmardrottningen hade tidigare tagit flera OS-medaljer, däribland ett i guld. I Tokyo blev det silver. ”Min största prestation under karriären” tyckte Sarah själv. En hel simvärld var imponerad. Det skulle vara omöjligt att ta medalj efter att endast ett halvår tidigare ha brutit armen!

Jane Cederqvist

1960 – simning, 400 m fritt

TV:s genomslag gjorde unga Jane till rikskändis, innan ordet kändis fanns. Superstjärnan Dawn Fraser försökte psyka henne före OS-finalen. Men 15-åringen blev tvåa och Fraser femma. För sin prestation blev Cederqvist första kvinna att tilldelas Bragdmedaljen.

Bruno Söderström

1906 – stavhopp

Slutade tvåa i tävlingen, men tilldelades av oklar anledning ändå guldmedalj.

UDDA SILVER

Edvin Vesterby

1956 – brottning, bantamvikt –57 kg

Vesterby hamnade i en märklig situation. En förlust på poäng skulle innebära brons, medan en förlust på fall skulle ge ett silver.

Samtidigt gällde det att inte ge efter för tydligt, så att domaren skulle uppfatta det som avsiktligt. Edvin gjorde precis vad som krävdes. Läs mer om detta

märkliga OS-silver längre in i tidningen i avsnittet Olympiska familjen. Vesterby blir 95 år den 23 oktober.

Anders Ahlgren

1912 – brottning, mellanvikt B

Den till synes evighetslånga matchen mellan Ahlgren och Finlands Ivar Böhling höll på i nio timmar. Till sist orkade domarna inte fortsätta i solhettan och förklarade kampen oavgjord. Då ingen segrare kunde koras utdelades heller inget guld utan två silvermedaljer. Det borde varit delat guld, kan tyckas.

**Gustaf Svensson, Percy Almstedt, Erik Mellbin,
Ragnar Svensson**

1920 – segling skärgårdskryssare 40 m2

Endast två startande båtar. Det blev silver trots att teamet inte lyckades få till ett enda godkänt resultat under hela tävlingen.

Gustaf Svensson.

UPP- OCH NEDGRADERING

Hugo Wieslander

1912 – tiokamp

Tvåa i

tävlingen.

Uppgraderades till guldmedaljör när ettan Jim Thorpe proffsförklarades och diskvalificerades. När Thorpe fick välförtjänt upprättelse delades guldformellt mellan de två. Det kom att ändras 2022, 110 år efter att tävlingen avgjordes. Åter placerades Wieslander på silverplats.

NED- OCH UPPGRADERING

Ingemar Johansson

1952 – boxning, tungvikt

Diskvalificerades i finalen för passivitet. Fick ingen medalj – förrän trettio år senare.

UPPGRADERING

Charles Lomberg

1912 – tiokamp

Ursprungligen fick Lomberg brons, men efter Jim Thorpes ”diskning” blev det silver. När nu Hugo Wieslander efter 110 år nedgraderats till silverplats får Lomberg ändå behålla silvret.

Ridlandslaget

2004 – lagtävling

Svenska laget slutade på tredje plats efter en spännande final. Ett drygt år senare uppggraderades bronset till silver. Tyskland blev av med förstaplatsen sedan Ludger Beerbaums häst behandlats med en salva som klassats som dopning. Idrottens skiljedomstol CAS fick avgöra ärendet. I bronslaget som blev silverlag ingick: Malin Baryard-Johnsson (Butterfly Flip), Peder Fredricson (Magic Bengtson), Rolf-Göran Bengtsson (Mac Kinley), Peter Eriksson.

NEDGRADERING

Tomas Johansson

1984 – brottning, 130 kg

Johansson tvingades lämna tillbaka silvermedaljen efter att ha testats positivt för dopning.

En jätteskandal förstås!

Samtidigt väckte Tomas viss respekt genom att omedelbart erkänna och be om ursäkt.

Efter avstängning var Tomas

tillbaka. Efter en tävling i Tammerfors knackade det på hotelldörren. Där stod Refik Memišević, bronsmannen som fått ta över Johanssons silverplats.

– Vi delade på en flaska och satt och pratade, då han plötsligt tog fram OS-silverret och sa att medaljen var min. Vi öststatare var ju dopade allihopa. Så ta tillbaka medaljen! Jag vägrade förstås, har Tomas berättat.

Dagen efter låg OS-medaljen kvar på hotellbordet.

– Jag räknar den inte som min. Den är jugoslavens, men den är i bra förvar hemma hos mig, löd Johanssons kommentar.

ACK SÅ SYND...

Fotbollslandslaget damer

2020 (2021)

Det här var Sveriges turnering. En formidabel öppningskamp mot USA följdes upp med flera fina matcher. Finalen var inte lagets bästa, men i den avgörande straffläggningen såg det ändå

ut att gå vägen. Tills Caroline Seger (av alla) missade. Så bittert, så bittert.

Svante Rasmuson

1984 – *modern femkamp*

Snubblande nära var det.

John Ljunggren

1960 – *Gång*

I hettan slängde en funktionär vatten på den svenske veteranen. Säkert i all välmening. En nedkyld Ljunggren tappade rytmen och förlorade snabbt en minut på täten. När han åter kom i fas tog han in allt utom 17 sekunder.

VAD HÄNDE HÄR?

Kanotlandslaget damer

1984 – *K4 500 meter*

Guldet var så gott som klart. Men i slutfasen kom laget i otakt och var nära att kapsejsa. Rumänien smet förbi och vann. I svenska laget: Agneta Andersson, Anna Olsson, Eva Karlsson, Susanne Wiberg.

INTE SÅ KUL

Lennart Strand

1948 – *1500 m*

Svensk dubbelseger – men ”fel” vinnare. Storfavoriten Lennart Strand var knappast överlycklig över silverpengen.

Bröderna Pettersson

1968 – *cykel, lagtempo*

Silvret var en besvikelse, det var guld det skulle bli. Det gick rykten om att de vinnande holländarna hade märkligt bråttom hem och inte var med i linjeloppet. I VM ett par veckor senare var bröderna överlägsna. De olympiska guldmedaljörerna var ej plats.

Handbollslandslaget herrar*1992, 1996, 2000*

Tre finaler i rad för ”Bengas boys” – tre förluster i tre täta matcher. Tyngsta förlusten var 1996.

DESTO ROLIGARE**Björne Vaggö***1984 – fäktning, värja*

En sensation. Vaggös enda internationella framgång.

Henrik Stenson*2016 – golf slagspel*

Golf åter i OS. 72 hål skulle spelas och det sista kom att avgöra. Stenson och gode vännen Justin Rosé, Storbritannien, bjöd på en gastkramande duell. Stenson kämpade också mot uppenbara ryggbesvär. Svensken fick ge sig till sist. Men oj så spännande det var.

Simon Pettersson*2020 (2021) – diskus*

Vid dubbelsegrar kommer ofta tvåan i skymundan. Och Stefan Pettersson tog inte heller fokus från sin väldige kompis och guldman Daniel Ståhl. Men ”Ståhlmannens” seger var väntad – Petterssons silver var en riktig praktknall.

Thomas Johansson/Simon Aspelin*2008 – tennis dubbel*

Sveriges ”andrapar” hade överraskande nått semifinal mot franska Wimbledonmästarna från 2007, Arnaud Clément/Michaël Llodra. Det blev en rysare på bästa sändningstid. Efter fem timmars spel avgjordes kampen till svensk fördel i skiljaset: 19-17. Att krafterna inte räckte till i finalen mot schweizarna Federer och Wawrinka är en annan sak.

Flest silver I sommar-OS**FYRA SILVER**

Wilhelm Carlberg, skytte
Anders Holmertz, simning

TRE SILVER

Magnus Andersson, handboll
Ola Lindgren, handboll
Staffan Olsson, handboll
Tomas Svensson, handboll
Perre Thorson, handboll
Magnus Wislander, handboll
Alfred Swahn, skytte
Johan Hübner von Holst, skytte
Fredrik Landenius, skytte
Peder Fredricson, ridsport
Bertil Sandström, ridsport
Lars-Erik Moberg, kanot
Thor Henning, simning

VÄRLDSHISTORISKA

I Antwerpen 1920 blev det silver för gevärsskytten Oscar Gomer Swahn. Han var då 72 år och 281 dagar gammal - med det är han fortfarande den äldste olympiske medaljören i världshistorien. Vid samma OS blev Nils ”Niklas” Skoglund tvåa i simhopp. Han var då 14 år och 11 dagar ung. Fortfarande är han den yngste manlige sommarolympiern i världshistorien som tagit medalj i en individuell gren.

Bidrag till silverminnen från SOF:s Facebookgrupp: Håkan Säwemark, Carl-Johan Johansson, Johan Erséus, Tommy Pettersson, Mats Jonsson, Truls Månsson, Carl-Johan Ivarsson, Mats Hillensjö, Mikael Häggström, CeGe Berglund, Birger Fält.

Från Svanberg till Rolfö – alla andra andraplatser

Övriga sommarolympiska silver

Aten 1906

- John Svanberg – Friidrott, 5 mile
- John Svanberg – Friidrott, maraton
- Knut Lindberg – Friidrott, spjutkastning
- Hübner von Holst – Skytte, 25 m duellpistol

John Svanberg

London 1908

- Mauritz Andersson – Brottning: Grekisk-romersk stil, mellanvikt A
- Richard Johansson – Konståkning
- Carl Hellström, Edmund Thormählen, Erik Wallerius, Eric Sandberg, Harald Wallin– Segling, 8 meter
- Karl Malmström – Simhopp: Varierande hopp
- Gustav Adolf Jonsson, Per-Olof Arvidsson, Axel Jansson, Gustav Adolf Sjöberg, Claës Rundberg, Janne Gustafsson – Skytte, fritt gevär, helmatch, lag
- Wilhelm Carlberg, Frans Albert Schartau, Johan Hübner von Holst, Eric Carlberg – Skytte, kortdistans, lag

Stockholm 1912

- Gustaf Malmström – Brottning: Grekisk-romersk stil, lättvikt
- Hjalmar Andersson – Friidrott: Terränglöpning
- Thorild Olsson, Ernst Wide, Bror Fock – Friidrott, 3 000 m laglöpning
- Ivan Möller, Charles Luther, Thure Persson, Knut Lindberg – Friidrott, stafett 4 x 100 m
- Georg Åberg – Friidrott: Tresteg
- Gösta Åsbrink – Modern femkamp
- Gustaf Adolf Boltenstern – Ridsport: Dressyr
- William Bruhn-Möller, Conrad Brunkman, Herman Dahlbäck, Ture Rosvall, Willie Wilkens – Rodd, inriggad fyra med styrman
- Herbert Westermark, Nils Westermark, Bengt Heyman, Alvar Thiel, Emil Henriques – Segling, 8-metersklassen
- Per Bergman, Dick Bergström, Kurt Bergström, Hugo Clason, Folke Johnson, Sigurd Kander, Nils Lamby, Erik Lindqvist, Nils Persson, Hugo Sällström – Segling, 12-metersklassen
- Thor Henning – Simning: 400 m bröstsim
- Hjalmar Johansson – Simhopp: Raka hopp
- Lisa Regnell – Simhopp: Raka hopp
- Torsten Kumfeldt, Harald Julin, Max Gumpel, Pontus Hansson, Vilhelm

Andersson, Robert Andersson, Erik Bergqvist – Vattenpolo

- Eric Carlberg, Wilhelm Carlberg, Arthur Nordensvan, Ruben Örtegren – Skytte, miniatyrgevär 50 m, lag
- Johan Hübner von Holst – Skytte: Miniatyrgevär 25 m försvinnande mål
- Erik Boström, Eric Carlberg, Wilhelm Carlberg, Georg de Laval – Skytte, fripistol 50 m, lag
- Paul Palén – Skytte, duellpistol
- Åke Lundeberg – Skytte, löpande hjort, enkelskott
- Edward Benedicks – Skytte: Löpande hjort, dubbelskott
- Carl Kempe, Gunnar Setterwall – Tennis, herrdubbel, inomhus
- Gunnar Setterwall, Sigrid Fick – Tennis, mixed dubbel, utomhus

Antwerpen 1920

- Gottfrid Svensson – Brottning, fri stil, lättvikt
- Harry Stenqvist, Ragnar Malm, Axel W. Persson, Sigfrid Lundberg – Cykel, landsvägslopp, lag
- Eric Backman – Friidrott, terränglöpning 8 000 m
- Folke Jansson – Friidrott, tresteg
- Carl Johan Lind – Friidrott, slägga
- Svea Norén – Konståkning
- Erik de Laval – Modern femkamp
- Bertil Sandström – Ridsport, dressyr
- Åge Lundström – Ridsport, fälttävlan
- Thor Henning – Simning, 200 m bröstsim
- Thor Henning – Simning, 400 m bröstsim
- Erik Adlerz – Simhopp, varierade hopp
- Mauritz Eriksson – Skytte, armégevär 600 m liggande
- Sigge Hultkrantz, Erik Ohlsson, Leonard Lagerlöf, Ragnar Stare, Olle Ericsson – Skytte, kortdistans 50 m, lag
- Anders Andersson, Casimir Reuterskiöld, Gunnar Gabrielsson, Sigge Hultkrantz, Anders Jonsson – Skytte, fripistol 50 m, lag
- Alfred Swahn – Skytte, löpande hjort, enkelskott
- Per Fredric Landelius – Skytte, löpande hjort, dubbelskott
- Per Fredric Landelius, Alfred Swahn, Oscar Swahn, Bengt Lagercrantz, Edward Benedicks – Skytte, löpande hjort, dubbelskott, lag

Svea Norén

Paris 1924

- Rudolf Svensson – Brottning, grekisk-romersk stil, mellanvikt B
- Rudolf Svensson – Brottning, fri stil, lätt tungvikt
- Edvin Wide – Friidrott, 10 000 m
- Artur Svensson, Erik Byléhn, Gustaf Weijnarth, Nils Engdahl – Friidrott, 4 x 400 m
- Gunnar Lindström – Friidrott, spjut
- Gustaf Dyrssen – Modern femkamp
- Bertil Sandström – Ridsport, dressyr
- Claës König, Torsten Sylvan, Gustaf Hagelin – Ridsport, fälttävlan, lag
- Arne Borg – Simning, 400 m frisim
- Arne Borg – Simning, 1 500 m frisim
- Johan Jansson – Simhopp, höga hopp
- Wilhelm Carlberg – Skytte, silhuettpistol 25 m
- Alfred Swahn, Per Fredric Landelius, Otto Hultberg, Mauritz Johansson – Skytte, löpande hjort, enkelskott, lag

Amsterdam 1928

- Nils Ramm – Boxning, tungvikt
- Erik Malmberg – Brottning, grekisk-romersk stil, fjädervikt
- Erik Byléhn – Friidrott, 800 m
- Ossian Skiöld – Friidrott, slägga
- Bo Lindman – Modern femkamp
- Ragnar Olson, Janne Lundblad, Carl Bonde – Ridsport, dressyr, lag

Los Angeles 1932

- Thure Ahlqvist – Boxning, lättvikt
- Thure Sjöstedt – Brottning, fri stil, lätt tungvikt
- Erik Svensson – Friidrott, tresteg
- Bo Lindman – Modern femkamp
- Thomas Byström, Gustaf Adolf Boltenstern, Bertil Sandström – Ridsport, dressyr, lag

Berlin 1936

- Egon Svensson – Brottning, grekisk-romersk stil, bantamvikt
- John Nyman – Brottning, grekisk-romersk stil, tungvikt
- Thure Andersson – Brottning, fri stil, weltervikt
- Hans Drakenberg, Hans Granfelt, Gustaf Dyrssen, Gustav Almgren, Birger Cederin, Sven Thofelt – Fäktning, värja lag
- Arvid Laurin, Uno Wallentin – Segling, starbåt

London 1948

- Gunnar Nilsson – Boxning, tungvikt
- Olle Anderberg – Brottning, grekisk-romersk stil, fjädervikt
- Tor Nilsson – Brottning, grekisk-romersk stil, tungvikt
- Ivar Sjölin – Brottning, fri stil, fjädervikt
- Gösta Frändfors – Brottning, fri stil, lättvikt
- Bertil Antonsson – Brottning, fri stil, tungvikt
- Erik Elmsäter – Friidrott, 3 000 m hinder
- Ingemar Johansson – Friidrott, 10 000 m gång
- Robert Selfelt, Olof Stahre, Sigurd Svensson – Ridsport, fälttävlan lag
- Folke Bohlin, Hugo Johnson, Gösta Brodin – Segling, drake

Helsingfors 1952

- Gustaf Freij – Brottning, grekisk-romersk stil, lättvikt
- Gösta Andersson – Brottning, grekisk-romersk stil, weltervikt
- Per Berlin – Brottning, fri stil, weltervikt
- Bertil Antonsson – Brottning, fri stil, tungvikt
- Bengt Ljungquist, Berndt-Otto Rehbinder, Sven Fahlman, Per Carleson, Carl Forsell, Lennart Magnusson – Fäktning, värja lag
- Gert Fredriksson – Kanot, K1 10 000 m
- Lars Glassér, Ingemar Hedberg – Kanot, K2 1 000 m
- Gunnar Åkerlund, Hans Wetterström – Kanot, K2 10 000 m
- Lars Hall, Torsten Lindqvist, Claes Egnell – Modern femkamp, lag
- Per Gedda, Sidney Boldt-Christmas, Erland Almkvist – Segling, drake
- Knut Holmqvist – Skytte, lerduvor
- Olof Sköldberg – Skytte, löpande hjort

Melbourne och Stockholm 1956

- William Thoresson – Gymnastik, fristående
- Evy Berggren, Ann-Sofi Pettersson-Colling, Doris Hedberg, Maude Karlén, Karin Lindberg, Eva Rönström – Gymnastik, grupp gymnastik med handredskap
- Olle Larsson, Gösta Eriksson, Ivar Aronsson, Evert Gunnarsson, Bertil Göransson – Rodd, fyra med styrman
- Olof Sköldberg – Skytte, löpande hjort

Tokyo 1964

- Pelle Svensson – Brottning, grekisk-romersk stil, lätt tungvikt
- Lars Thörn, Arne Karlsson, Sture Stork – Segling, 5,5 meters-klassen

München 1972

- Ulrika Knape – Simhopp, svikhopp
- Jan Karlsson – Brottning, fri stil, weltervikt
- Gunnar Jervill – Bågskytte
- Rolf Peterson – Kanot, K1 1 000 m
- Bo Knape, Stefan Krook, Lennart Roslund, Stig Wennerström – Segling, soling
- Pelle Pettersson, Stellan Wester Dahl – Segling, starbåt

Montreal 1976

- Ulrika Knape – Simhopp, höga hopp

Moskva 1980

- Agneta Eriksson, Tina Gustafsson, Carina Ljungdahl, Agneta Mårtensson – Simning, 4 x 100 m frisim
- Per Holmertz – Simning, 100 m frisim
- Lars-Göran Carlsson – Skytte, lerduva

Los Angeles 1984

- Kent-Olle Johansson – Brottning, grekisk-romersk stil, fjädervikt 62 kg
- Roger Tallroth – Brottning, grekisk-romersk stil, weltervikt 74 kg

- Patrik Sjöberg – Friidrott, höjdhopp
- Bo Gustafsson – Friidrott, gång 50 km
- Lars-Erik Moberg – Kanot, K1 500 m
- Per-Inge Bengtsson, Lars-Erik Moberg – Kanot, K2 500 m
- Thomas Ohlsson, Tommy Karls, Per-Inge Bengtsson, Lars-Erik Moberg – Kanot, K4 1
- Ragnar Skanåker – Skytte, frispistol

Patrik Sjöberg

Seoul 1988

- George Cramne – Boxning, lättvikt 60 kg
- Marit Söderström, Birgitta Bengtsson – Segling, 470
- Anders Holmertz – Simning, 200 m frisim
- Ragnar Skanåker – Skytte, frispistol

Barcelona 1992

- Tomas Johansson – Brottning, grekisk-romersk stil, tungvikt
- Patrik Sjöberg – Friidrott, höjdhopp
- Gunnar Olsson, Kalle Sundqvist – Kanot, K2 1 000 m
- Agneta Andersson, Susanne Gunnarsson – Kanot, K2 500 m
- Anders Holmertz – Simning, 200 m frisim
- Anders Holmertz, Tommy Werner, Lars Frölander, Christer Wallin – Simning, 4 x 200 m frisim
- Magnus Andersson, Robert Andersson, Anders Bäckegren, Per Carlén, Magnus Cato, Erik Hajas, Robert Hedin, Patrik Liljestrand, Ola Lindgren, Mats Olsson, Staffan Olsson, Axel Sjöblad, Tommy Suoraniemi, Tomas Svensson, Pierre Thorsson, Magnus Wislander – Handboll

Atlanta 1996

- Magnus Petersson – Bågskytte
- Bobbie Lohse, Hans Wallén – Segling, Starbåt
- Lars Frölander, Anders Holmertz, Anders Lyrbring, Christer Wallin – Simning, 4 x 200 m frisim
- Magnus Andersson, Robert Andersson, Per Carlén, Martin Frändesjö, Erik Hajas, Robert Hedin, Andreas Larsson, Ola Lindgren, Stefan Lövgren, Mats Olsson, Staffan Olsson, Johan Pettersson, Tomas Sivertsson, Tomas Svensson, Pierre Thorsson, Magnus Wislander – Handboll

Sydney 2000

- Jan-Ove Waldner – Bordtennis, singel herrar
- Markus Oscarsson, Henrik Nilsson – Kanot, K2 1 000 m
- Therese Alshammar – Simning, 50 m frisim
- Therese Alshammar – Simning, 100 m frisim

Therese Alshammar

- Magnus Andersson, Martin Boquist, Mathias Franzén, Martin Frändesjö, Peter Gentzel, Andreas Larsson, Ola Lindgren, Stefan Lövgren, Staffan Olsson, Johan Pettersson, Thomas Sivertsson, Tomas Svensson, Pierre Thorsson, Ljubomir Vranjes, Magnus Wislander – Handboll

Aten 2004

- Ara Abrahamian – Brottning, grekisk-romersk stil, 84 kg

Peking 2008

- Emma Johansson – Cykel: linjelopp
- Gustav Larsson – Cykel: tempolopp
- Rolf-Göran Bengtsson – Ridsport: hoppning

Rio 2016

- Emma Johansson – Cykel: linjelopp
- Sarah Sjöström – Simning: 200 meter frisim
- Marcus Svensson – Skytte: Skeet
- Peder Fredricson – Ridsport: Hoppning
- Hilda Carlén (MV) Hedvig Lindahl (MV) Jonna Andersson, Emma Berglund, Magdalena Eriksson, Nilla Fischer, Jessica Samuelsson, Linda Sembrant, Emilia Appelqvist, Kosovare Asllani, Stina Blackstenius, Lisa Dahlkvist, Sofia Jakobsson! Fridolina Rolfö! Elin Rubensson, Lotta Schelin, Olivia Schoug, Caroline Seger – Fotboll damer.

Emma Johansson

Tokyo 2020 (2021)

- Peder Fredricson – Ridsport,
- Josefin Olsson – Segling – Laser Radial.
- Anton Dahlberg & Fredrik Bergström – Segling 470.
- Jennifer Falk, Hedvig Lindahl, Jonna Andersson, Nathalie Björn, Magdalena Eriksson, Hanna Glas, Amanda Illestedt, Emma Kullberg, Filipppa Angeldahl, Kosovare Asllani, Hanna Bennison, Stina Blackstenius, Lina Hurtig, Sofia Jakobsson, Madelen Janogy, Olivia Schough, Caroline Seger, Fridolina Rolfö – Fotboll damer.

Fridolina Rolfö

Bilder: SCIF arkiv/Bildbyrå/Scanpix/TT/Jessica Gow

En lagerkrans och en halmhatt har centrala roller i berättelsen om OS-silvret som "Sicke" Jansson t.v. och Gunnar Lundqvist blev blåsta på.

Vågad svensk protest efter märklig "diskning"

Svenskarna hyllades och lagerkransades som silvermedaljörer. Åter i förlägningen kom chockbeskedet att de hade diskvalificerats. Vad hade hänt? Åke Sintring berättar om ett silverdrama från 1936 som kommit bort i bruset av fotbollslagets förlust mot Japan och nazisternas propagandaspel. Det hela slutar dramatiskt med att en lagerkrans trycks ned över huvudet på en ansvarig.

Bara några dagar återstod, innan OS-historiens första kanottävlingar skulle börja. Två av de svenska deltagarna tog en sväng runt förläggningsen, prydligt uppsträckta i den officiella svenska kostymen med halmhatt som extra effektfullt inslag. Det var två uppsalagrabbar, som härdats i hård träning på Fyrisån, Övre Föret, Ekoln och Mälaren – pojkar av "det rätta virket".

Den ene hette Gunnar Lundqvist och den andre Sixten "Sicke" Jansson.

Tillsammans skulle de båda klubbkamraterna tävla i tvåmanna.

I väntan på tävlingarna gick de i Köpenick och fördrev tiden. Sicke, som var en riktig lirare och målkung i bandy, tog av sig sin halmhatt och fingrade på den. Egentligen, menade han, är en halmhatt bra lik en bumerang; det är lätt att kasta ut den och få den att återvända. Sade han och demonstrerade. Hatten kom lydigt tillbaka! Lundqvist ville inte vara sämre, men hans hatt bara flöt vidare och

vidare, som ett spjut i ett benådat rekordkast, och långt om länge sänkte den sig ner bakom en mur. Sickeeffekten hade uteblivit, helt enkelt.

De två snopna uppklädda svenska OS-deltagarna, utan kunskaper i tyska språket, fick en stund senare försöka förklara situationen för oförstående nunnor – för hatten hade seglat in i en klosterträdgård.

– Gunnar hade ju inget bollsinn. Har man inte det kan man inte hantera en halmhatt, förklarade Sicke.

PÅ SILVERPLATS

De två klubbkamraterna från Ägir vann sitt kvalheat i stor stil. I finalen paddlade de med sisu in på en meriterande andraplats, en prestation av hög klass. Överlyckliga kallades de jämte segrarna från Österrike och treorna från Tyskland intill en brygga, där de lagerkransades. Svenskarna hissades av landsmän och det gjordes med sådan frenesi, att biträdande färdledaren Zwolls glasögon slogs sönder. Men vad gjorde det en dag som denna!

Väl hemma i förläggningen mottog de ett telefonsamtal: Svenskarna var diskvalificerade!

Vad hade hänt?

Erik Bergvall skriver i hans bok om OS 1936:

”...blev det svenska laget S Jansson-G Lundqvist diskvalificerat av bandomaren under motivering, att svenskarna skurit tyskarnas bana. Tyskarna själva påstå motsatsen och medgävo att svenskarna under alla förhållanden vunnit över dem...

Det märkliga i hela diskvalifikation är, att denna skedde en och en halv timme

efter loppet, ehuru att, enligt reglerna, så skall ske under loppet eller omedelbart efter detsamma. Denna diskvalifikation väckte förstämning bland alla i spelen deltagande nationers kanotister.”

Stockholms-Tidningen:

”En undersökning gav vid handen att den österrikiske bandomaren J Merinzky som följt kanoterna i motorbåt, omedelbart efter loppet muntligen framfört ett rapport till måldomarna, att den svenska båten omedelbart framför mål, när den passerat den tyska, gått så nära densamma, att dess vågsvall omintetgjorde flera årtag för tyskarna och därigenom handikappat dessa i finishen. Reglerna säga, att en båt icke få passeras närmare än 6 m. Bandomaren nedskrev omedelbart sin rapport till överledaren, och som bandomarens utsago är utan appell, var denne tvungen att diskvalificera svenskarna.

Bandomarens rapport var av följande innehåll:

”Sverige hade benägenheten att redan i början av loppet ta en riktning åt höger och varnades. Strax före mål kom Sverige ävenledes till höger in på Tysklands bana och tillropades två gånger efter varandra att hålla riktningen. Trots uppmaningarna förringades avståndet mellan båtarna, så att bakifrån sett en tuschning skulle bli oundviklig, Sverige varnades ännu en gång. Man hade det intrycket, heter det, att Sverige höll på att gå på Tyskland, och bandomaren anmälde då uteslutning, vilket även meddelades vid målet.”

SVENSK PROTEST

Ett intensivt förhandlande vidtog efter diskvalifikationen.

Enligt Sicke Jansson drog det ut på

De tyska konkurrenterna Ewald Tilker och Fritz Bondroit kände starkt för de förbittrade svenskarna. Rykten gick att de funderade på att vägra ta emot silvermedaljerna.

tiden flera dagar. Den svenska delegationen leddes av prins Gustaf Adolf. De svenska och tyska kanotisterna kände dock stark sympati för varann. De tyska kanotisterna övervägde att vägra ta emot medaljerna och hotades då av sitt förbund med livstids diskvalificering. Detta dementerades sedan vid en brevväxling med en av de direkt inblandade tyska kanotisterna, Ewald Tilker:

”Domaren hade varnat dem, men de förstod nog inte språket” skrev den då 78-årige Tilker. Han avslutade ett av sina brev med ”sportsliga hälsningar, även till Jansson och Lundqvist”.

BANKETTBOJKOTT

Allt nog när sista kanottävlingen var körd samlades alla deltagande kanotister jämte ledare till en bankett. Alla svenskarna gick dit, klev upp på ett podium, bockade och gick ut! De deltog inte i banketten.

På väg ut upptäckte Lundqvist den österrikiske domaren Dr Merinzky. Vit av ilska stegade uppsaliensaren fram till domaren där han satt ”med sina damer”,

prydd av en lagerkrans. Lundqvist tog ett stadigt grepp om lagerkransen ”...och så tryck jag ner den över halsen på honom”.

– Du är inte klok! Du blir diskad på livstid, viskade den förskräckte Sicke Jansson.

– Det må vara hänt, svarade Lundqvist. Men så till vida var det ingen fara.

Som en försonande gest kom arrangörerna till det svenska kanotparet med några tjocka böcker, signerade hedersgästen i Berlin, Spiridon Louis, greken som vann maraton i Aten 1896. Och Svenska kanotförbundet kom med en plakett, där de tackade Jansson och Lundqvist: ”Tack för god insats i den XI olympiaden!”

Men silvermedaljerna var borta för alltid. De seglade bort, omöjliga att nå, ungefär som en halmhatt över en klostermur. Och för oss svenskar har händelsen drunknat i berlinbruset av fotbollslagets förlust mot Japan och Hitlers närvaro.

ÅKE SINTRING

Det här är en förkortad version av författarens text i Sporten idag 1990–91”

Silvret som ledare ”nästan guld värt”

Tre raka OS-silver i handboll som spelare och ett silver som förbundskapten. Att han inte lyckades ta OS-guld har Staffan Olsson kommit över vid det här laget.

–OS-silvret från 2012 är nästan guld värt.

Ytterligare en av de fyra finalerna följde han från sidan.

Bulletinen bad Staffan Olsson dela med sig av känslorna kring sina OS-silver. Vi tar det i kronologisk ordning:

BARCELONA 1992:

–Vi var något av ett överraskningslag som hade tagit VM-guld 1990 och för första gången på evigheter hade Sverige kvalat in till ett OS. Vi åkte dit med förhoppning att ta medalj men var långt ifrån säkra på hur bra vi egentligen var. Men första beviset på att vi var riktigt bra var ju att vi tog oss till final. Inför finalen mot OSS, ett ryskt hopkok, minns jag att vi var lite väl öppna mot media. Under sista träningen tappade vi fokus. I stället för att gå igenom spelkombinationer och annat taktiskt rann träningstiden bort till fotografering och annat. Det misstaget lärde vi oss av och gjorde inte om.

–Själva finalen var väldigt tight och tuff ända in på mållinjen. Det kunde ha gått hur som helst, men ryssarna var lite bättre

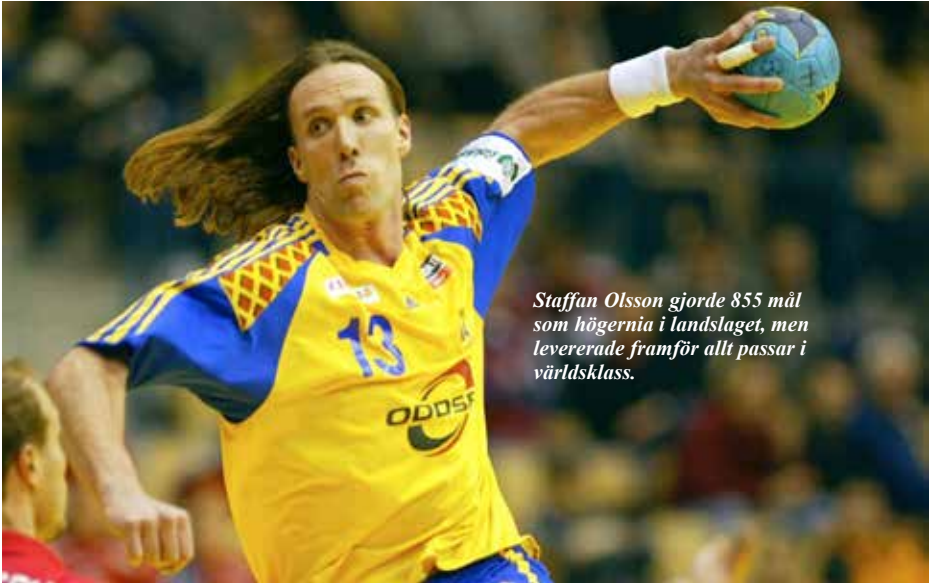
än oss på slutet. Totalt sett kändes det ändå som vi vann ett silver mer än att vi tappade ett guld. Turneringen gav oss en rejäl självförtroendeboost, ett bevis på att vi faktiskt var bra.

1996 ATLANTA:

–Inför OS hade vi vunnit två EM-guld och tagit VM-brons 1995. Var var med i toppen på varje stort mästerskap och visste att vi verkligen kunde konkurrera om OS-guldet. Vi spelade stabilt i gruppspellet och tog oss ganska komfortabelt till OS-final.

Vi var favoriter och hade stora förhoppningar att ta OS-guldet. Men väl i finalen får vi en katastrofal start mot Kroatien. Efter första kvarten ligger vi under med 9-2 och kommer aldrig i kapp. Allt funkar för dom, inget för oss.

–Många hävdar att vi inte klarade pressen, men jag ser det inte så. Det var bara att allt gick emot, så som det gör

Staffan Olsson gjorde 855 mål som högernia i landslaget, men levererade framför allt passar i världsklass.

ibland. Det var stolpe ut första kvarten. Vi närmade oss sedan, men att ta igen sju mål blev för tufft.

–Utan tvekan den tyngsta förlusten att komma över. Vi gjorde en fantastisk turnering, var helt klart det bästa laget i turneringen - förutom den där kvarten. Förlusten svider inte längre, men är den som suttit i längst.

OS I SYDNEY 2000:

–Fram till OS i Sydney hade vi verkligen etablerat oss. Hade tagit ett VM-guld, två EM-titlar och ett VM-silver. Gått till final i alla stora mästerskap.

–Tyvärr skadade jag mig i kvartsfinalen mot Egypten. Fick en bristning i baksidan av låret när jag sprang på en kontring. Det bara högg till.

–Jag stod över semifinalen mot Spanien med hopp om att kunna spela finalen. Men tyvärr gick det inte att spela. Jag minns hur fruktansvärt jobbigt det var att

sitta på bänken under finalen mot Ryssland.

Matchen svängde fram och tillbaka, det var tufft och jämnt hela vägen, men ryssarna drog det längsta strået.

–Sammantaget jättetråkigt att ha tre chanser till OS-guld och missa alla, men jag ser inte att vi vek ner oss. Det var tuffa matcher som kunde ha gått åt endera hållet.

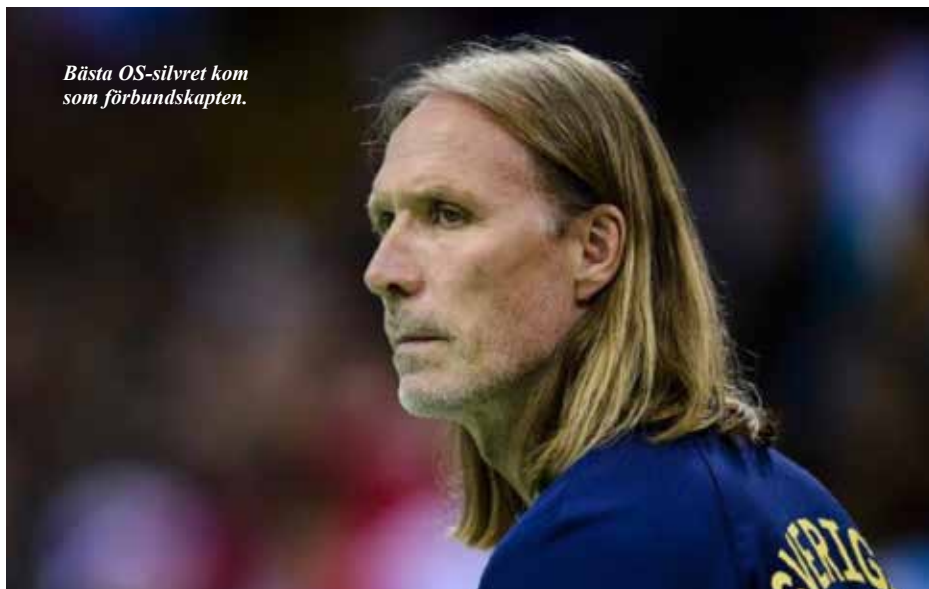
LONDON 2012:

–Ett OS-silver som nästan var guld värt i mina ögon. Inför turneringen hade jag som förbundskapten och svenska landslaget missat VM-kvalet för första gången på många år.

Det var ett stukat lag med lite erfarenhet som kom till turneringen. Ingen spelare hade varit med på ett OS tidigare. Sammantaget en jätteskräll att vi tog oss till final.

–Turneringen var uppdelad i två

*Bästa OS-silvret kom
som förbundskapten.*

grupper om sex lag där de fyra första i vardera grupp gick till kvartsfinal. Vi satte målet att ta den fjärde platsen, klarade vi det så hade vi gjort det bra.

–Vi blev trea i gruppen och fick möta Danmark i kvarten som var jättefavoriter till guld. All press på dem. Vi slår ur underläge och gör en bragdmatch. En skön match av typen ”allt att vinna inget att förlora”.

–Jag minns att jag tar en time out när vi leder med ett mål och det är 17 sekunder kvar av matchen. Vi har bollen och det är jättetight. Danmark pressar hysteriskt och det gäller att inte bli tveksam eller passiv så att vi hamnar i passningsskugga. Budskapet är :”Får vi ett läge, våga ta skottet, tveka inte!”Läget dyker upp, vi sätter skottet. Vinner med två.

–I semifinalen möter vi Ungern, en supertight match som vi lyckas krängla oss ur och vinna med uddamålet.

–Finalen mot Frankrike blir en rysare,

Vi ligger under hela matchen men vägrar släppa taget. På slutet har vi Frankrike på gaffeln, krymper deras ledning till ett mål då en spelare i det franska laget under tidspress gör en individuell prestation, en form av snurrfint som inte fanns på kartan. Bollen sitter, vi reducerar igen men fransoserna rider ut stormen och tiden rinner ut.

–Sammantaget den förlust som varit lättast att bearbeta.

Det var då – nu har Staffan Olsson har precis tackat ja till att bli förbundskapten för det Nederländska herrlandslaget i handboll.

–Ett tvåårskontrakt. Nederländerna har ett spännande lag på gång och har en dröm om att kvala in till OS 2024. I senaste EM blev laget 10:a. Herrlandslaget har lite underdog-stämpel, men på damsidan tog Nederländerna VM-guld 2019.

Feldreich i hemmaskrud.

Magic i bortatlinne.

Mitt magiska möte med skolkamraten

30
år sedan

Dream Team”, USA:s basketlag, skapade de största rubrikerna vid Barcelona-OS 1992.

Megastjärnorna var hårdbevakade och att komma i kontakt med dem var i princip omöjligt. Även för en före detta lagkamrat till Magic Johnson, som nu var på plats som reporter.

Det hade dessutom gått drygt 14 år sedan Bulletinredaktören Sten Feldreich spelade collegebasket med Magic. Här berättar han om deras möte.

Spelarna i Dream Team släntrar mot spelarutgången efter sitt andra framträdande i den olympiska basketturneringen i Barcelona -92. Publikerna hade just upplevt hur Michael Jordan, Larry Bird, Magic Johnson & co avfärdat Kroatien med drygt 30 poäng. Fans trycker på mot spelarutgången i hopp om att få chansen till en autograf. För alldeles snart kommer alla dessa ikoniska spelare passera på några få meters avstånd – ändå utom räckhåll. Folk skriker deras namn för att få uppmärksamhet.

I denna stjärnparad går min gamla lagkamrat Earvin Magic Johnson. Han och jag kom som så kallade ”freshmen”

till Michigan State University hösten 1977. Redan då hade han lokal stjärnstatus. Mycket tack vare honom vann vi sedan regionmästerskapet Big Ten säsongen 1977–78.

Medan jag valde att återvända till Sverige efter en säsong fortsatte Magic och Michigan State segertåget med att ta hem USA:s collegemästerskap 1979. Därefter hoppade han av studierna och blev proffs i NBA laget Los Angeles Lakers. På avstånd kunde jag sedan följa hans utveckling till världsstjärna.

JAG HÖRDE aldrig av mig för att gratulera till framgångarna. Men nu, 14 år efter vår sista collegematch med Michigan State, befinner jag mig i Palau d’Esports i Barcelona -92 som reporter för Riksidrottsförbundets tidning Svensk Idrott och även anlitad som

bisittare till SVT:s kommentator Artur Ringart under ”Dream Teams” matcher.

På 14 år händer mycket. Många människor hinner passera revy, i synnerhet för en av världens största basketstjärnor i baskettokiga USA. Redan under tiden på Michigan State fick Magic ofta värja sig mot entusiastiska fans i alla åldrar.

I Barcelona bodde Dream Team inte i den olympiska byn utan i ett välbevakat lyxhotell där inga fans släpptes över tröskeln. Att via någon väktare försöka få kontakt med Magic den vägen kändes utsiktslöst.

ÅTER TILL Palau d’Esports. Nu har jag

cirka 14 sekunder på mig att fånga Magic uppmärksamhet – mitt i allt oväsen från hundratals autografjägare och fans. Sedan skulle han och Dream Team försvinna ner under läktarna. Magic var rubrikernas man. Han hade testat positivt för HIV år 1991 och nu gjort comeback.

Jag känner blickar i ryggen från svenska journalister på pressläktaren som förgäves försökt övertala mig att skriva något i kvällspresen om Magic. Men mina minnen från säsongen 1977–1978 känns inte relevanta i sammanhanget.

SPELARNA befinner sig nu i spelargången, ropen från läktarna blir intensivare: ”Michael! ”Larry!” Magic!”.

Dream Team-stjärnorna släntrar fram småpratande med varandra, med sänkta huvuden för att inte låta blicken fångas av någon bedjande autografjägare.

Jag satsar allt på ett kort. Ropar så högt jag kan:

– Hey ”E”!!!

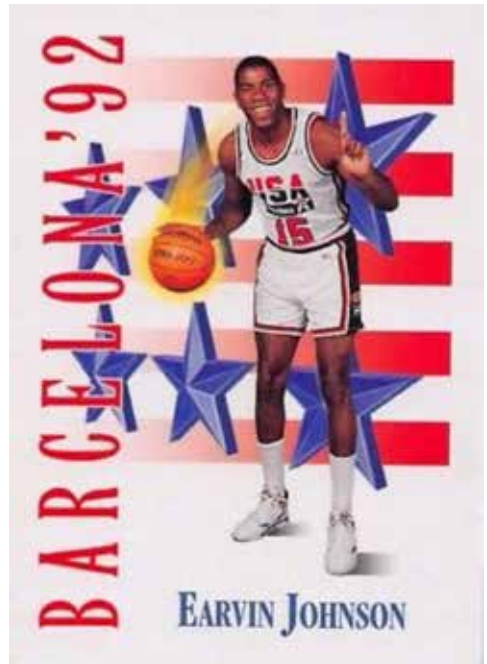
Magic stannar till. Höjer blicken, ser mig och säger:

– Oh, hi Sten! Why don’t you come on down?

Min taktik fungerade! Mitt i allt oväsen har Magic lystrat till mitt ”E” – ”E” som i Earvin. Alla spelare i Michigan State kallade alltid Earvin för ”E” – inte Magic.

Att han direkt kopplar vem jag är och dessutom säger mitt namn som den naturligaste sak i världen är omtumlande. Vi har ju inte talats vid eller setts på 14 år.

Jag släpps ner i spelargången och står plötsligt mitt bland alla Dream Team-spelarna som väntar på sin buss till hotellet. En journalist från New York Times, med tillstånd att specialbevaka Dream Team, spetsar ögonen när jag, en helt okänd

Ett lag med superstars

1992 var första gången NBA-proffs var med i OS. Laget bestod av idel superstjärnor: Michael Jordan, Larry Bird, Ervin Magic Johnson, Charles Barkley, John Stockton, Scottie Pippen, Karl Malone, Pat Ewing, David Robertson, Clyde Drexler, Chris Mullin samt ende collegespelare Christian Laettner. I OS-finalen mot Kroatien låg faktiskt Dream Team under en bit in på första halvlek, men seglade sedan ifrån och vann finalen med 117–85. Segermarginalen var den minsta i lagets olympiska framträdanden. I snitt var segermarginalen 43,8 poäng. Efter sin NBA-karriär dök Earvin Magic Johnson upp i Sverige och förstärkte Boråslaget M7 som spelare säsongen 1999–2000. Idag är han en framgångsrik affärsman i USA, har tre barn och är gift med sin ungdomskärlek ”Cookie”. De var ett par redan på Michigan State-tiden.

långskånk med utländsk framtoning och utan kopplingar till laget, står och pratar med Magic Johnson, precis som om de känner varandra. Journalisten avvaktar lite och kommer sedan fram för att höra hur det kommer sig. Det resulterar i en artikel i New York Times den 29 juli 1992. Finns att läsa på länk: <https://www.nytimes.com/1992/07/29/sports/on-basketball-in-spite-of-the-years-johnson-still-retain-his-magical-touch.html>.

Jag minns hur påpassad Magic var redan när han anlände till Michigan State. Hans personlighet och karisma fick laget att koppla av, att tänka positivt i stressade situationer. När basketmatcherna stod och vägde, när avgörandets stund var kommen, då spred Magic ett lugn till övriga spelare.

Han var unik eftersom han var lagets speluppläggare, point guard, fastän han var 204 cm lång. Han höll i spelet och spred en stämning som aldrig var tillkämpad, utan byggde på en genuin känsla att ”det här fixar vi tillsammans”. När han fick två straffkast på bortaplan, två kast som skulle avgöra matchen, darrade han inte. Hur mycket än 20 000 på läktaren buade och skrek. Han bara log och satte dem.

Han älskade kritiska lägen i matcher, där de flesta spelare passar bollen till någon för att slippa avgöra. Han hade, och har, en naturlig ledarstil som tycks medfödd. Han slog dessutom passar som ingen annan och behärskade alla positioner på banan, vilket han bevisade med eftertryck i sitt första år som proffs.

I Los Angeles Lakers finalserie mot Philadelphia 76:ers 1980 skadar lagets center Kareem Abdul Jabbar, 218 cm, foten i match fem och kan inte spela nästa match. 20-åriga rookie Magic tilldelas

rollen som center. Resultatet: 42 poäng, 15 returer och sju assists. Lakers vinner sitt första mästerskap sedan 1972.

ATT MAGIC uppfattade min röst och kom ihåg mitt namn mitt i all kakofoni i Barcelona, säger också en del om honom som person. Trots all tid som passerat var det ingen tvekan. Men det är klart; att under en hel säsong tillsammans ingå i ett lag som tränar varje dag och går i skolan tillsammans, leder till många delade upplevelser. Det ger en sammanhållning och sammansvetsning, liknade den som uppstår i lumpen, under den period i livet då man är som mest mottaglig för intryck.

Men ändå – visst var det en form av magi som utspelade sig där i Palau d'Esports.

STEN FELDREICH

När "Mailman" kom på besök

De amerikanske basketstjärnornas stjärnglans var enorm. Ingen, som var i Barcelona under OS 1992, var opåverkad. Motståndarlagens spelare bad före matchen om autografer. Det handlade om rockstjärnestatus de luxe.

Även en tidigare OS-hjälte som skrinbaren Tomas Gustafson medger att han blev starstruck. Och då hade Tomas i sin egenskap av representant i IOC Athlete Commission mött en och annan OS-kändis genom åren. I Barcelona delade han kontor med den enastående häcklöparen Edwin Moses och långlöparfantomen Kip Keino.

Kontoret var vanligtvis tomt, men en eftermiddag kom Edwin med stora delar av Dream Team på besök, berättar Tomas:

– Det var häftigt att bli introducerad av Edwin och skaka hand med Karl "Mailman" Malone, Scottie Pippen och några av de andra stora stora stjärnorna. Från att vi hade varit ganska anonyma på vårt kontor var det nu tredubbla led runt den lilla glaskuben utanför matsalen. Ett fint minne.

”Gonnarr! Gonnarr!”

50
år sedan

**Minireportage
blev bokklassiker**

Det är snart 50 år sedan boken kom ut som kom att förändra synen på att berätta om sport. Författaren Per-Olov Enquist var 38 år och utsänd för Expressen för att på ett personligt sätt skildra de olympiska sommarspelen 1972. Det resulterade i en essäsamling, en serie kortreportage eller vad man nu vill kalla ”Katedralen i München”. Undertiteln ”och andra berättelser” har med åren suddats ut.

Iboken skildras 28 olympiska ögonblick. I korta kapitel avhandlas maktspel, sport och politik, hyckleri och pengar. Också ganska mycket olympisk historia. Allt med München-OS som fond.

Genom att blanda in sig själv på ett ytterst konkret sätt lyckas författaren kombinera stark närvaro med breda sportideologiska resonemang.

Radiojournalisten Jan Mosander arbetade tillsammans med P O Enquist under olympiska spelen 1972. I samband med författarens bortgång 2022 påtalade Mosander det märkliga med att ”Katedralen i München” inte lyfts fram mer i Enquists författarskap.

”Ett litet mästerverk”, ansåg Mosander. Och vi är många som håller med.

EGEN BERÄTTARSTIL

Alla var inte lika imponerade när boken kom. Kulturprofilen Jörn Donner, ett år äldre än Enquist, konstaterade i sin anmälan i Dagens Nyheter att ”som bok är den inte någon av Enquists bästa”.

P O Enquist var vid tiden redan en etablerad författare och kulturpersonlighet. Han hade haft mindre genombrott med ”Magnetisörens femte vinter (1964) och ”Hess” (1966) samt ett stort med ”Legionärerna (1968), boken om den svenska baltutlämningen. Året före OS hade han utkommit med romanen ”Sekonden”, om den fuskande släggkastaren Eric Johansson - ”Umedalen” kallad.

I samtliga titlar praktiserade Enquist en teknik med att ohämmat blanda fakta med fiction. Vad som var verklighet och författarens fantasier var upp till läsaren att avgöra. En svår och vansklig berättarmetod, som Enquist behärskade till fullo.

”Han är sig själv, och döljer inte att hans person som berättare är lika viktig som verklighetsmaterialet” konstaterade Jörn Donner om ”Katedralen i München”.

MISSAR ”SKÖNHETEN”

Det Donner hakade upp sig på var att han ansåg att Enquist gjorde det för lätt för sig. ”Han tycks tro att idrotten nästan alltid numera är en form av politik.”

”Att prestige och nationella hänsyn blandas in i de olympiska spelen betyder inte att de har en direkt politisk betydelse” menade Donner. ”Idrottens idé behöver inte vara imperialistisk bara för att den utförs av imperialister. Det finns en dramatisk skönhet i toppidrotten. Enquist förefaller led på den. Han tycks missunna deltagarna denna ganska ofarliga stolthet att det var ”vi som vann.”

Jörn Donner har en poäng. Det finns inte så mycket om själva tävlingarna på de 121 sidorna. Inte heller om de svenska idrottsutövarna som var med. Och ännu mindre om deras idrottsliga prestationer.

35 svenskar förekommer i boken - om jag räknat rätt. Blott ett drygt dussin är

idrottare som var med och tävlade. Av dem fladdrar flera bara förbi som bifigurer, några nämns inte ens med namn. Två var aldrig med och tävlade.

I fokus står i stället IOK-pampar och journalister. Några kulturpersonligheter figurerar. Likaså två politiker.

Några idrottslegendarer förekommer. I ett kapitel om kanotslalom får Enquist in simlegendaren Arne Borg.

"E erinrar sig den gamla fina historien om Arne Borg, om hur han före Strömsimningen i Stockholm gick omkring på broarna och kastade lappar i vattnet för att se var strömmen var starkast, och hur den gick. E finner att grundprinciperna för de förolympiska träningarna är likartade, fast uppflyttade till en högre teknologisk nivå..."

GONNARR, GONNARR

Dubble guldmedaljören simmaren Gunnar Larssons dramatiska guldlopp skildras genom en beskrivning av den excentriske sportjournalisten och simentusiasen Birger Buhre.

"Gonnarr, säger han mekaniskt, gång på gång. Kom nu, kom nu..."

...hans ansikte speglar med alltmer blodsprängd tydlighet Gunnar Larssons desperata jakt efter de amerikaner som ännu leder fältet. Hans händer är konvulsiviskt knutna, han står upp och stöter med jämna mellanrum ut ett bönfal-lande, uppmuntrande, hest vädjande och desperat "Gonnarr! Gonnarr!" (sid 103)

Svenskar som förekommer i "Katedralen i München"

Aktiva idrottare

MATS ÅSTRÖM,
basketspelare, sid 14

RAGNAR SKANÅKER
guldskytt sid 61 f

KJELL JACOBSSON
pistolskytt, sid 63

JOHNNY PÅLSSON
trapskytt, sid 64

KJELL ISAKSSON
stavhoppare, sid 82 f,
140

HANS LAGERQUIST
stavhoppare, sid 82,
140

JOHN-ERIK
BLOMQUIST
stavhoppare, sid 82

INGEMAR JERNBERG
stavhoppare sid 84,
140

OVE LUNDBY
boxare, sid 102 f

GUNNAR LARSSON
simmare, sid 103

HANS BETTEMBERG
tyngdlyftare, sid 113

ULRIKA KNAPE
simhoppare, sid 116 f

RICKY BRUCH
diskuskastare, sid 122,
126, 133, 135

Ledare

GUSTI LAURELL
stavrätnare, sid 82, 140

STIG PETTERSSON
friidrottsledare, sid 85,
140.

Äldre idrottsprofiler

ARNE BORG
simmare sid 91

ARNE ANDERSSON
löpare, sid 126

GUNDER HÄGG
löpare 126

Idrottsmakthavare

SVEN THOFELT
Sveriges olympiska
kommitté, sid 45 f

GUSTAF DYRSSEN
Internationella
olympiska kommittén,
sid 46

SIGFRID EKSTRÖM
f d IOK-president sid
73

Politiker

ERNST WIGFORSS
f d finansminister, sid 9

GUNNAR STRÄNG
finansminister, sid 65

OLOF PALME
statsminister, sid 66

Journalister

ULF ELFVING
radioreporter, sid 62

BIRGER BUHRE
sid 103 f

BOSSE ALM
sid 105

TOIVO ÖHMAN
TV-komentator, sid
117

Kulturpersoner

MAI ZETTERLING
filmare, sid 80

CARL FREDRIK
REUTERSVÅRD
konstnär, sid 106

Övriga

TOIVO ÖHMANS
HUSTRU

sid 117
SKYTTEN
(Kjell Jacobsson), sid
63

SKADAD TYNGD-
LYFTARE
(Bo Johansson), sid
111

GUSTAF DYRSSENS
DOTTER
sid 46

GUSTAF NYBLAEUS
dressyrdomare, sid
168.

Simhopperskan Ulrika Knapes medaljäventyr är på två sidor och handlar mest om en kvällstidnings besvär. TV-kommentatorn Toivo Öhman snyftade till i direktsändning när Knapé fick till ett silverhopp. ”Toivos tårar” var den givna rubriken som Expressens team missade. Det fick till en senare upplaga kompenseras med en suddig ryggbild på någon som möjligen kunde vara Toivo Öhman.

Vid Knapes nästa tävling hårdbevakas Öhman, men några nya tårar fällt inte. Situationen räddas av att Toivos hustru, som satt intill i kommentatorsbåset. När andra guldet var klart grät hon och fick tröstas av maken.

ISAKSSONS SKADA

Flest sidor av de svenska OS-deltagarna får två friidrottare.

Stavhopparen Kjell Isaksson var den mest hajpade idrottsmannen inför spelen. Han hade nyligen innehaft världsrekordet och besegrat sina svåraste konkurrenter. Men nu var han skadad och det var en kamp mot klockan. Hans träning följs noggrant, så också hans misslyckade tävlingsförsök.

”E frågar hur han upplever denna mediauppvaltning koncentrerad kring frågan hur en muskel känns och inte känns. Han skakar bara på huvudet, och hela hans kropp uttrycker den knutna, aggressiva, osäkra spänning som finns hos en idrottsman som inte är säker på sig sig själv, som så länge har tvingat betrakta sig själv och sina problem att han ingenting ser längre som förlorat perspektivet på sig själv. ”Jag blir ett nervvrak på detta ” säger han tyst. ”Det här går inte längre. Det går inte längre.”” (sid 85-86).

Och när ”Isak” sedan rivit ut sig:

”Efteråt gör han uttalanden som förvirrar några, men som är fullt logiska. Han säger att han tog i utav helvete och hoppades att han skulle gå sönder så man fick bära ut honom. Då skulle alla få se att hans skada var riktig.” (sid 88)

Ricky Bruch dyker upp på ett antal ställen. Vid ett tillfälle handlar det om köpta intervjuer, en annan gång om författarens första möte diskusbjässen.

”E vet inte vad han ska säga, de sitter vid ett bord där någon glömt kvar en kartong jordgubbar. Bruch pekar på den, frågar vem som rör om den, och börjar utan att invänta svar snabbt och oberört att äta.” (sid 122).

STRIDSFLYGARE SKANÅKER

Avsnittet om Ragnar Skanåkers skytteguld är ett av de mer välkända. Som en av de första journalister på plats hamnar E ofrivilligt i den nyhetsmässiga hetluften. Han vantrivs. På den officiella presskonferensen lyckas han få in en stickfråga om guldskyttens militära bakgrund.

”Skanåker kan först inte urskilja E bland alla halvfigurer i rummet, men spänner sedan den järnhårda blicken strax ovanför mustaschen i honom och frågar: Vilken bakgrund då? E försöker förtydliga sig, och får till sist en kortare levnadsbeskrivning till livs, innefattande tjänstgöring som flygare i Kongo. E som har starka fördomar mot stridsflygare i Kongo, fryser till is, och frågar i desperation vilken plantyp han flög. Ett kanadensiskt plan, kommer svaret tydligt.” (sid 63).

Enquist vänder sig till en annan svensk pistolskytt (Kjell Jacobsson) och undrar vad det är

”Mr John Carlos”

Låttext av Ulf Dageby

Inspireerad av P O Enquist: ”Katedralen i München” sid 34 f

Inspelad av Nationalteatern, 1974.

Bo Sundström, 2013.

*Säg, minns ni ännu den dagen i OS i Mexico
Det var prispallceremoni på 200 meter
Det susade högtidligt på läktarens hederssektion
Mr Brundage tog klädsamt på sig högstämda minen
Stjärnbaneret steg sakta mot skyn i ett duggregn av
känslsamhet
Inget öga var torrt i den nationella extasen
Då höjs två svarta nävar mot skyn
Skandalen slår ner i olympiska byn
Sociteten sväljer häpet sin whisky sour
Dom har skändat stjärnbaneret med black-power
Alla svällande amerikanska hjärtan stod stilla
Våra svarta gossar har uppfört sig väldigt illa*

Refr.

*Och Mr John Carlos, du grävde din egen grav
För idrotten står ovanför politiken
I din kista slog du själv in första spiken
Du borde ha nöjt dig med din stora seger
Och tänkt på din framtid som trevlig och framgångsrik
neger*

Vad hände sen med John Carlos?

Undrar alla som hör på

Det är en grå och sorgsam historia

Han sparkades från laget och försvann från Mexico

Och slocknad var hans idrottsliga gloria

*Men hämnden tog inte slut med det och den fortsätter än
idag*

Överallt där han sökt till jobb blev där kalla handen

Som upprorsman var han stämplad för gott

Och bråkmakare ska hållas kort

Han har skämt ut sporten och skadat våra affärer

Låt familjen svälta ihjäl så kanske han lär sig

Refr.

Jag träffade John Carlos i München -72

Han hade jobb utan lön på idrottsfirman Puma

Han levde på intervjuer, som kostade 100 spänn

Han sa lite skamset ”Familjen måste ju leva”

*Vi talade lite tvunget ett slag när jag plötsligt fick syn på en
sak*

Ett märke med en panter på hans skjorta

*Jag sa ”Då har du kontakterna kvar, du slåss för black-
power än idag”*

Han satt tyst en stund och svarade sen helt stilla:

”Det e ingen panter, det e en puma.”

för vapen som används. Ryskt blir svaret.

”E som reagerar på de enfaldigaste ideologiska impulser likt en galen elektrifierad hare, studsar till och anar genast sammanhang. Varför just ryskt? Därför att dom vapnen är billigast, jag köpte min begagnad.” (Sid 63-64).

FRANKENSTEINS MONSTER

I kapitlet om boxning figurerar Ove ”Jätten” Lundby som en sidofigur. Det är oroligt på läktarna.

”E satt intill den smale, tunne 17-åringen Jätten Lundby, som skulle upp i första matchen nästa dag, och såg med viss oro hur en banan visslade förbi hans huvud: Utslagen av en banan dagen innan OS-debuten, nej bättre öde vill man önska honom.” (sid 102).

Tyngdlyftningen fascinerar författaren. Alla har sina egenheter. Han följer Hans Bettemburgs medalj jakt.

”I sitt långa, raka pageliknande hår med den tvärklippta luggen fick han på podiet en lätt framtoning av Frankensteins monster” ... ”Missade han en vikt slog han i allmänhet med knytnäven mot stången, eller markerade spark mot den. Tog han upp skrotet och fick gröna lampor hoppade han efteråt högt, kastade en slängkyss mot publiken eller, vid lägre och med betydelselösa vikter, log mot samma publik med ohygglig beslutsamhet och hotfullt rynkad panna.” (sid 113)

Stark närvaro och mustiga beskrivningar.

BREDA AVTRYCK

Per-Olov Enquist hade själv en elitidrottskarriär bakom sig som höjdhoppare (1.97 som bäst). Något Jörn Donner också konstaterar i sin recension:

”Han vet mycket om idrottens psykologi. Därför förstår han förlorarnas ensamhet och de bråkdelar av en stund som kan förstöra en stor idrottskarriär.”

Donners slutkläm blir positiv:

”Han står där han står, skriver på ett sätt som öppnar nya perspektiv. Hans bok om München vidgar sig mot överraskande verkligheter. Även när han är irriterande fördomsfull och irriterande svensk är han en rikt begåvad berättare, en utmärkt journalist. Hans bok står där när TV-verklighetens München för länge sedan är borta.”

Visst är det så. Långt ifrån endast vi sportjournalister födda runt 1940 och 1950 lät oss inspireras. Ulf Dageby och Nationalteatern skrev hymnen om ”Mr John Carlos” utefter de två och en halv sidor text i ”Katedralen i München”. Låten fick nytt liv häromåret då Bo Sundström sjöng in en ny version.

En nyutgåva av boken kom 2010.

Två berättelser om höjdhopp och småskollärinnor. Richard Dahl skriver i Centralföreningens Blå Boken och P O Enquist i sina memoarer. Överst: Dahls lärare Anna Flint, därunder: Enquists lärare Ebba Hedman.

Därför kan jag inte längre läsa Enquist

Som många var jag en stor beundrare av Per Olov Enquists författarskap. Det var fascinerande hur han på ett personligt sätt förmådde att blanda ihop verkliga händelser och personer med rent hitta på. Att det verkligen gick att skriva så? Ja, han kunde.

Men år 2008 bröts magin. Enquist kom med sina memoarer, den tokhyllade "Ett annat liv". Sedan dess slutade jag helt att läsa honom. Han blev ointressant.

DET VAR det här med memoar. Förvisso har alla rätt till sin egen sanning. Men det innebär inte att rena lögner är okej. Visst garderade sig Enquist - men alla andra betraktade texterna som om de skulle ha varit självupplevda.

Vad hade jag egentligen förväntat mig? Enquist skriver som han alltid gjort. Blandar och ger. Sant, kanske sant eller inte.

Anledningen att jag reagerade så starkt handlar om Richard Dahl, den gamle Europamästaren i höjdhopp 1958. Han blev senare sportjournalist och i den egen-skapen träffades vi en del. Vid flera tillfällen hade jag hört hans berättelse om den magiska EM-dagen på Stockholms Stadion. Hur han inför finalen åkte ut på Lidingö för att samla kraft, och utanför kyrkan helt oväntat stötte på sin gamla småskollärarinna från Landskrona. Hon säger:

– Richard vad gör du här?

När hon får veta vad som stundar förklarar hon: "Jag ska gå in i kyrkan och be för dig". Efter det infaller ett överjordiskt lugn. Richard Dahl åker tillbaka och gör sitt livs tävling. När jag läser Per Olov Enquist memoarbok, så dyker samma historia upp. Nu med Enquist själv i huvudrollen. I stället för EM handlar det om junior-DM i Västerbotten. En nervös

Enquist stöter oväntat på sin småskollärarinnorna i en främmande miljö. Hon undrar: ”Per-Ola är det du?” När hon får veta hans ärende säger hon: ”Per-Ola jag ska bedja för dig i kwell”. Då känner han ett stort lugn, och lyckades sedan erövra en överraskande bronsmedalj.

RICHARD DAHL hade varit död några år innan Enquist memoarer kom ut. Möjligt bidrog det till att jag stördes så av hans ”lån”. Jag slogs också av tanken att ”sanningen” var tvärt om. Att det var Richard Dahl som kryddat sin guldhistoria genom att ”låna” Enquists upplevelse. Händelsen i Västerbotten hade tidsmässigt inträffat tidigare än EM-hoppningen på Stadion - om den nu verkligen hänt.

Jag fick ingen ro. Anekdoten kan ses som en bagatell, men Enquist använder den ytterligare en gång för att få ihop sin historia.

Jag pratade med Richard Dahls son, Richards skolärrinnans brorson, med han som vann junior-DM i Västerbotten, med flera personer i orten Sjön i Hjöggböle, där Enquist växte upp.

Det fanns bara en slutsats att dra.

– Historien med Dahl stämmer. Mötet har ägt rum. Jag har själv hört henne berätta, sade lärarinnans brorson Ulf Flinth.

Och när det gäller Enquists påstådda möte säger småskollärarinnans son Gunnar Hedman:

– Min mamma Ebba var aldrig i Skelleftehamn under den perioden. Och hade det varit ett sådant möte skulle jag vetat om det.

Att allt inte stämmer var inget han hetsade upp sig för:

– Författare är ju författare. Min pappa

är också med i boken och det som berättas om honom stämmer inte heller. P O måste ha blandat ihop några personer. Mamma gjorde han till ängel.

FÖRMODLIGEN är det så man borde resonera. Jag har tidigare inte brytt om vilka detaljer som är sanna eller osanna i Equists berättelser. Men efter Richard Dahl-historien blev jag misstänksam mot allt. Särskilt som hans senare böcker blev allt mer privata. Inte ens hans bekännelse-text i memoarerna om alkoholism förmådde jag ta till mig.

Jag tvivlar numera starkt på att historien i ”Katedralen i München” om att ”E” verkligen befann sig i källaren under den israeliska förläggningen där det stora gisslandramat ägde rum. Vilket han påstår. Detaljerna har han säkert snappat upp någonstans.

PÅ SIDAN 135 i ”Katedralen i München” uttrycker Enquist sin beundran för Ricky Bruchs sätt att hantera pressen. Då diskusprofilen gjort bort sig vid en landskamp levererade han en underbar förklaring: hans kanariefågel hade nämligen dött! Så han var inte sig själv.

Naturligtvis var det en historia som medierna svalde med hull och hår. Enquist skriver:

”E är säker på att Bruch aldrig haft en kanariefågel. Har fågeln funnits, har den i varje fall inte dött, åtminstone inte denna dag, beror det säkert på att Bruch själv käkat upp den.” Hans slutsats är:

”Naturligtvis har Bruch inte haft en kanariefågel. Han har bara berättat en historia.” Ungefär på ett sätt som en viss Per Olov Enquist var mästare på.

”Missarna i OS inte det värsta”

Isaksson ser tillbaka – och blickar framåt

Han höll världsklass – men gjorde två olympiska spel i rad utan att kunna göra sig själv rättvisa. Detta på grund av skador som inträffade under OS.

- OS och jag var aldrig någon bra combo, säger stavlegendaren Kjell Isaksson, 74, som åter greppat staven i jakt på världsrekordet för veteraner.

Kjell Isaksson var rankad etta i världen av Track& Field 1972 och hade höjt sitt eget världsrekord till 5.55 m tre månader före OS i München. Allt såg bra ut då det plötsligt nöp till i låret under ansatslöpningen vid ett nytt världsrekordförsök i Nyköping. En förvarning om muskelbristning han inte riktigt ville ta på allvar, eftersom han några veckor senare i Karlstad slog amerikanen Bob Seagren -blivande silvermedaljör i München- med ett hopp på 5.30.

– Då kände jag ingenting i låret, annars hade jag säkert valt att stå över SM i Umeå.

På SM gick lårskadans upp ordentligt. Katastrof!

I stället för att kunna finslipa formen sista veckorna inför München -OS 1972 fick Sveriges största medaljhopp i friidrott gå en oviss kamp mot klockan.

– Jag kunde inte träna ordentligt månaden före OS. Väl på plats i München träningshoppade jag innan kvalet. Lårskadans kändes rätt okay men bristen på löpträning hade gjort hälsena försvagade. Efter träningshoppet kunde jag knappt springa, hade aldrig känt den typen av smärta i hälsena förut.

Isaksson rev ut sig i kvaltävlingen. Kritiker antydde att han inte pallat för favorittrycket och att skadan inte var en skada.

– Jag minns att jag var upprörd över det snacket. Men det var ju bara att titta på låret: blåfärgat av inre blödningar efter kvaltävlingen. Hade jag gått till final hade jag ändå inte kunnat hoppa på grund av hälsena som var överansträngda.

STORT EM-DRAMA

Hur besviknen var du?

– Klart att jag var besviknen. Jag ska inte

säga att OS-guldet hade varit mitt om jag varit skadefri, men medalj hade jag tagit. 5.35, bronshöjden, var jag i princip säker på. Men OS i München är inte min största besvikelse i karriären.

Så vilken är din största besvikelse?

– EM i Rom -74 när ribban oförklarligt ramlar ner, långt efter hoppet. Fem hoppare hade tagit 5.30. Jag är sista hoppare i tävlingen och tar 5.35 i sista. Ribban faller, trots att jag inte varit på den. Förmodligen var det hoppbädden som tryckte till hoppställningen när jag landade och fick ribban ur läge.

– Det borde ha varit ett segerhopp, men nu slutade jag sexa i stället för etta.

OKLARA PAPPER

Det blev aldrig någon revansch för misräkningen i München -72. Inför Montreal-OS-1976 var förväntningarna något nedtonade. Isaksson hade tränat hela sommaren i Los Angeles vid UCLA, hade gjort 5.38 m och var uttagen tillsammans med Ingemar Jernberg som också tränat i USA, i Albuquerque, New Mexico och gjort 5.30.

Båda var uttagna av SOK men var nära att missa OS.

– Vi hade inga papper från SOK som kunde styrka vårt ärende i Kanada, så på flygplatsen hamnade vi i en kö med 50 indier före oss. Vi hade missat planet om inte jag grävt fram några tidningar med bilder som visade att vi skulle delta i OS. Så det löste sig.

Första träningspasset i Montreal hoppade Kjell Isaksson på 5.30. Seglade över ribban – men det hade stuckit till i låret.

– I kvalet tog jag en försiktig ansats och tog kvalhöjden i första försöket.

Två dagar senare var det dags för final.

Kjell Isaksson hänger fortfarande med. Nästa år fyller han 75 år och siktar på nytt världsrekord för veteraner.

– Jag hann springa en halv ansats i finalen, sedan var OS i Montreal över för min del. Jag drog en muskel i låret. OS var uppenbarligen inte min grej...

Därmed blev OS-premiären 1968 i Mexiko City Kjell Isakssons mest lyckade insats i OS-sammanhang. Han slutade tia på 5.15.

– Då slog jag faktiskt också det gamla olympiska rekordet. Men det gjorde ju nio andra före mig också. Det visar hur glasfiberstavarna hade förändrat förutsättningarna att hoppa. Utvecklingen har bara fortsatt och dagens stavar ger en helt annan katapulteffekt än de jag hoppade med för 50 år sedan. Glasfiber materialet har blivit allt mer elastiskt.

– Skulle vi ha använt dagens hopp teknik, som sätter hård press på stavarna, skulle våra stavar ha knäckts som stickor.

– 5.30 för 50 år sedan motsvarar 5.70-5.80 i dag.

VÄRLDSREKORDJAKT

Kjell Isaksson gjorde sin sista landskamp 1986, vid 38 års ålder.

– Då tog jag 5.30.

Efter karriären har han sysslat med bowling och golf och vunnit veteran-DM båda sporterna. Inspirerad av gamle stavkompisen Hasse Lagerqvist (död 2019) tog han upp stavhoppandet igen, med sikte att ta världsrekordet för 75-åringar. Kjell Isaksson har byggt upp en liten ansatsbana, sex meter lång, med tillhörande hoppbädd i villaträdgården i Spånga, där han kan träna stavisättningar med tre stegs ansats.

Ene gång i veckan brukar han träna i Sollentunahallen, i samma hoppanlägg-

Jakten på ännu ett världsrekord

Hemma i villaträdgården tränar den 74-årige Kjell Isaksson. Han har byggt upp en sex meter lång ansatsbana. Med en hoppbädd därtill. Det ser lite otäckt ut, men här tar han några löpsteg och övar stavisättning. Ett nytt världsrekord är målet för den tidigare världsrekordhållaren.

ning som Armand Duplantis använder. Då ligger ribban på runt tre meter.

– Jag hade tänkt ställa upp vid årets veteran-VM i Tammerfors, men det krockade med veteran-SM i golf. Så jag siktar på att ställa upp nästa år och vara yngst i 75-årsklassen.

Världsrekordet för 75-åringar är 3.10. Några av de gamla stavkombattanterna som Bob Seagren eller tysken Wolfgang Nordwig, lär han inte stöta på.

– Nej, jag är den ende av de gamla världshopparna som håller på fortfarande, säger han och tillägger filosofiskt:

– Jag tänkte häromdagen att jag faktiskt lever ungefär likadant som jag gjorde för femtio år sedan. Det är först när jag tittar mig i spegeln som jag ser att jag blivit gammal.

Olympiska emblem

Inuiternas stensignal

Låt oss titta närmre på ett snällt emblem från ett snällt land – Kanada. Året är 2010, staden är Vancouver och det är vinterspel på gång.

Den människoliknande figuren är en så kallad ”inuksuk”, en stapel av stenblock balanserade ovanpå varandra. De restes av inuiter längs Kanadas kuster så långt tillbaka som för 3000 år sedan. En del så stora och stabila att de stod pall för orkaner.

Enligt skaparna av emblemet är de en symbol för vänskap, hopp och gästfrihet, med öppna armar välkomnar de världen. Figuren i emblemet har namnet ”Ilanaaq” som betyder ”vän” och är en lagspelare och symbol för styrka, vision och lagarbete – varje sten förlitar sig på den andra för att hålla sig själv och varandra uppe, sades det. Allt rimmar fint med spelens värderingar.

Men denna tolkning av en inuksuk är något förenklad. Stenskepnaderna fungerade främst som ett massivt kommunikationsnät för inuiter och stammar som levde långt från varandra. Formen,

positionen och vinkeln avgjorde vilket budskap de bar på. De hade ofta en stor praktisk funktion för att visa vägen, markera goda jaktplatser eller matförråd.

När de mer sällan, antog mänskliga skepnader var det för att utmärka allvarliga skeenden och markera platser för otur eller död, där det till exempel skett ett mord eller självmord. Resta armar var ett tecken på att hålla sig borta. Dessa människoliknande stenblock kallas mer korrekt ”inunnguaq” och vår vän Ilanaaq är snarare en sådan, än en inuksuk.

DET KAN tyckas löjligt att vara petig och korrekt. Kanske är det viktiga att världen ens får vetskap om inuiternas stenskapelser. Men med förenklingen går en del av den verkliga betydelsen förlorad, vilket kan leda till förminskning av kulturen och historien. Att vara formgivare åt olympiska emblem är precis som stenblockens uppbyggnad – en balansakt.

MY DALENBÄCK

FORMGIVARE OCH GRAFISK DESIGNER MED
SPECIALINTRESSE FÖR OLYMPISKA EMBLEM.

Sista ordet inte sagt om hästar i femkamp

Hästhopningen byts ut mot en mänsklig hinderbana. Strax innan sommaren kom beskedet. Det internationella förbundet för modern femkamp UIPM hade bestämt sig. "Den största omgörningen av den här OS-idrotten på 110 år" hette det i ett pressmeddelande. Men Sverige fortsätter att streta emot nyordningen.

Sveriges senaste OS-medaljör i grenen Svante Rasmuson, numera sportchef, förklarar:

– Som vi ser det är det här ett förslag, inget annat. Något förbundets exekutiva kommitté kommit med utan att först ha diskuterat med de nationella förbunden. Så sista ordet är inte sagt. Långt därifrån.

Sverige och flera förbund har överklagat till idrottens skiljedomstol CAS (Court of Arbitration for Sport). Men domstolen vill inte uttala sig förrän efter UIPM:s kongress. Den äger rum i november.

Svante Rasmuson har goda förhoppningar om att förslaget då kommer att falla.

– Det jäser i moderna femkampsvärlden, säger han.

Den nya tävlingsformen har redan prövats vid två tävlingstillfällen och ska före kongressen testas en tredje gång. Sverige och flera andra har avstått från att skicka några tävlande. Som en markering.

Bakgrunden till de radikala förändring-

arna av sporten beror på en händelse vid Tokyo-OS ifjol. En tysk deltagare lyckades inte få ordning på sin häst. I sin besvikelse tappade hon och hennes tränaren totalt kontrollen och började misshandla djuret. Dylik verksamhet är ingen bra TV, och reaktionerna blev förstås enorma. Tyskarna skickades hem, men kraven på omedelbara åtgärder tvingade UIPM att agera. Hästarna skulle bort – annars var OS-statusen i fara!

SEXTIO ALTERNATIV

Genast började spekulationerna om vad som skulle ersätta ridningen. Cykel var länge det som figurerade i debatten. Andra uppgifter gjorde gällande att det måste vara en gren som inte redan finns i OS-programmet.

UIPM hävdar att det kommit in 60 förslag som noga värderats. Det blev hinderbana man fastnade för.

– Vi i de nordiska förbunden har länge kämpat för att reformera ridningen. Med de regler som nu används skulle aldrig det som hände i Tokyo ha hänt, menar Svante Rasmuson.

Nu finns övervakare som snabbt kan avbryta om någon tävlande visar sig inte kunna behärska sin häst. Ramlar någon ur sadeln diskvalificeras vederbörande direkt. Och vill en häst inte hoppa över hindren är maximalt två vägran tillåtna.

Om ridningen tas bort går mycket av dramaten förlorad, menar Svante Rasmuson.

Testtävling i hinderbana, grenen som Internationella förbundet tänker införa i modern femkamp.

Under hans tid som aktiv utkämpades de fem grenarna under flera dagar. Sedan OS 1996 avgörs tävlingarna under bara några timmar på en och samma dag. Löpning och skytte har slagits ihop till en gren – en slags löpningens skidskytte. Skyttet avgörs sedan 2012 med laserpistol.

– Jag tycker nyordningarna fungerar bra. Modern femkamp är numera oerhört underhållande och lätt att följa, säger Svante Rasmuson.

Att byta bort hästarna kommer att minska attraktionsvärdet hos publiken, tror han. Även om den föreslagna hinderlöpningen – precis som springskytte – är som hämtat från TV-tävlingar som ”Mästarnas mästare” och liknande.

SOM FÖRUT I PARIS

Oavsett vad som händer på kongressen i november kommer moderna femkampen i olympiska spelen inte förändras till Paris 2024. Nyordningen är tänkt till Los Angeles 2028.

Modern femkamp är för svenskt vidkommande en av de mest framgångsrika olympiska sporterna med nio guld, sju silver och fem brons är modern femkamp åttonde.

Senaste svensksegern var Björn Ferm 1968, och senaste medaljen, Svante Rasmusons silver i Los Angeles 1984.

Däremot har Sverige aldrig tagit medalj sedan nyordningen infördes med endags-tävlingar.

Svante Rasmuson tror ändå inte att han ska vara den sista i raden.

På damsidan är Marlena Jawald redan topp 10 i världen. Och bland killarna finns Svantes son Jakob, som dominerat i ungdomsklasserna och redan som 16-åring vann SM för seniorer. Men Jakob är i valet och kvalet om han ska satsa vidare i modern femkamp eller koncentrera sig på simning.

Tvärtom mot pappa Svante – som var OS-simmare innan han bytte till femkamp.

Femkamp blev modern under svensk ledning

Vinnaren av femkampen vid de olympiska spelen under antiken ska ha varit den ultimata segraren, spelens kung. I det moderna OS-programmet ville grundarna skapa något liknande. Så tillkom modern femkamp. Tävlingsgrenar, regler och poängberäkningar har genom åren ifrågasatts. Ändå dröjde det till 1996 innan den mest omvälvande förändringen infördes.

Den första olympiska femkampen ska ha utkämpats år 708 före Kristus. I tur och ordning tävlades i diskuskastning, längdhopp med tyngder i händerna, spjutkastning, löpning samt som grande finale: brottning.

När den moderna olympiska spelen började ta form var dess grundare, Pierre de Coubertin, fascinerad av den antika femkampens mångsidighet. Han eftersträvade en "modern" variant. Inspirationen till valet av grenar ska enligt myten ha sitt ursprung till 1800-talets Frankrike.

En fransk kavallerist ska ha fått i uppdrag att leverera ett akut meddelande. I all hast tvingades han rida iväg på en helt främmande häst. Därpå stötte han på en fiende som utmanade honom med draget svärd. Kavalleristen triumferade, men hans häst blev skjuten. Som svar på det sköts skytten som dödat hästen. För att fullfölja uppdraget tvingades den tappra hjälten att fortsätta till fots samt att

ta sig över en flod.

Alltså: ridning, fäktning, pistolskytte, simning och löpning - det vill säga modern femkamp.

En svensk delegation med Viktor Balck i spetsen fick i uppdrag att till Stockholms-OS 1912 förverkliga den franske baronens visioner. Därmed var också en blågul olympisk paradgren född.

SVENSK STYRNING

Sverige kom att dominera sporten under lång tid - i resultatlistorna, såväl som vid sidan av.

När det internationella förbundet bildades 1948 var det under svensk ledning. Tor Wibom var den förste ordföranden, men snabbt tog 1920 års olympiavinnare Gustaf Dyrssen över.

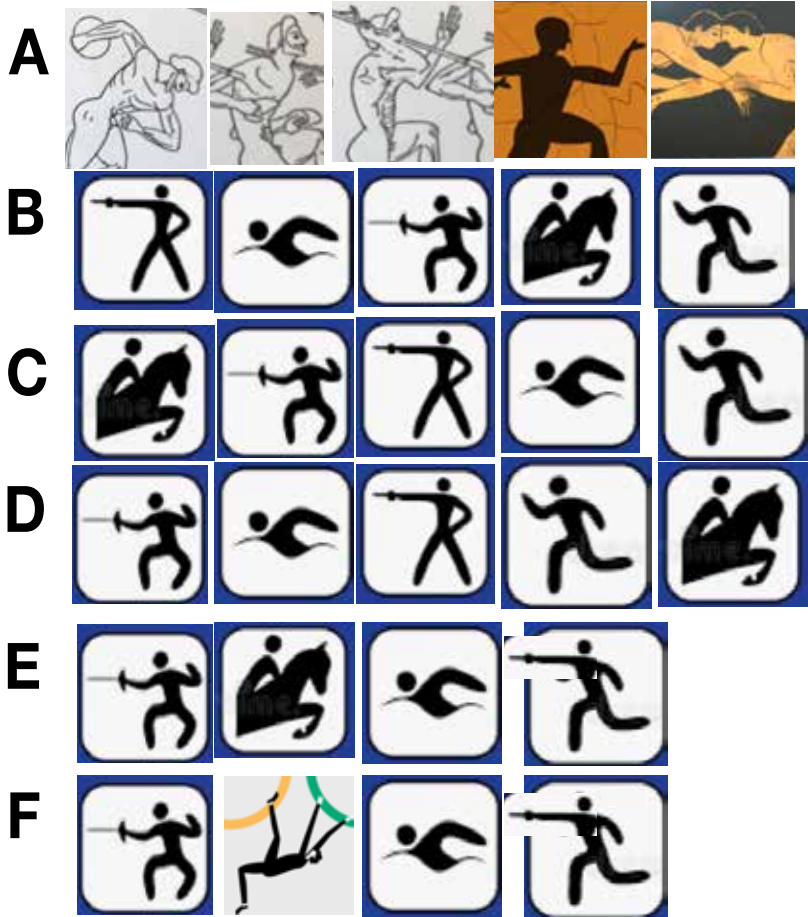
OS-segraren från 1928, Sven Thofelt, blev generalsekreterare. 1960 efterträddes Dyrssen av Thofelt som ordförande. Till generalsekreterare utsågs då Wille Grut, mästaren från 1948.

Thofelt satt på sin post i 28 år, Grut i 24.

Kontinuiteten i ledningen är säkert en viktig förklaring till att modern femkamp lyckades bibehålla sin utformning och karaktär under så lång tid. Trots ständiga diskussioner och ifrågasättanden. Under

Sven Thofelt.

A**ANTIK FEMKAMP under antiken och 1906**

1. Diskus
2. Längdhopp
3. Spjutkastning
4. Löpning
5. Brottning

B**MODERN FEMKAMP 1912 och ytterligare två OS**

1. Skytte
2. Simning
3. Fäktning
4. Ridning
5. Löpning

C**MODERN FEMKAMP från 1932 och i de flesta OS**

1. Ridning
2. Fäktning
3. Skytte
4. Simning
5. Löpning

D**MODERN FEMKAMP med annan ordning 1928 och 1992**

1. Fäktning
2. Simning
3. Skytte
4. Löpning
5. Ridning

E**MODERN FEMKAMP med fyra grenar på en dag. Premiär 1996**

1. Fäktning
2. Ridning
3. Simning
- 4/5. Spring-skytte

F**MODERN FEMKAMP från och med 1926?**

1. Fäktning
2. Hinderbana
3. Simning.
- 4/5. Spring-skytte

1930-talet byttes i Tyskland ofta hästarna ut mot motorcyklar.

Men i synnerhet Thofelt kunde kraftfullt argumentera för den till synes udda sammansättningen av idrotter:

– Det här är en sport som lär för livet. Den utvecklar förmågan att tänka såväl som den kräver fysisk kraft. Modern femkamp borde utövas av alla (män) i ledande roller i samhället!

Den mentala styrkan var, enligt Thofelt, det avgörande i ridning och fäktning - ”kroppen är enbart ett instrument”. Skyttet betraktade han som ett karaktärsprov. Simning och löpning var den fysiska prövningen.

OLIKA GRENORDNING

Ordningföljden av momenten i modern femkamp har varierat. I Stockholm 1912 var det skytte-simning-fäktning-ridning-löpning som gällde. Så också 1920 och 1924. Från 1932 till och med 1988 var ordningen ridning-fäktning-skytte-simning-löpning. 1928, då Sven Thofelt vann, var ridningen sista gren.

Ridning och fäktning har alltid varit de mest omdiskuterade momenten. Ridning för att den varit så chansartad och svårarrangerad, fäktningen för att den dragit ut så på tiden.

I Barcelona-OS 1992 placerades ridningen åter sist. Motiveringen var att det skulle bli en spännande avslutning med många omkastningar i resultatlistan. Samtidigt som sportens profiler inte skulle riskera att bränna sin chanser redan i öppningsgrenen.

Experimentet ansågs misslyckat.

ALLT PÅ EN DAG

Den mest omvälvande förändringen under

sportens första åttio år var när poängberäkningen infördes. Före 1956 var det placeringarna gren för gren som avgjorde. Från och med spelen i Melbourne infördes ett poängsystem liknande det i friidrottens mångkamp. Sven Thofelt ska ha varit mannen bakom konstruktionen.

Den mest genomgripande nyordningen infördes till i Atlanta-OS 1996. Då den första endagstävlingen avgjordes.

Moderna femkampen ansågs ha blivit omodern och röster höjdes för att plocka bort sporten från OS. Utdragna tävlingar under fyra-fem dagar ansågs inte attraktivt för någon. I rädsla för att förlora OS-statusen anpassade sig internationella förbundet UIPM. OS-premiären för det nya upplägget blev ett fiasko, särskilt för åskådarna på plats. Det visade sig nämligen omöjligt att ta sig mellan de olika tävlingsplatserna.

Numera har upplägget satt sig.

Från och med år 2000 fick modern femkamp OS-status också för kvinnor. 2012 slogs skyttet och löpningen ihop och blev till springskytte.

Sven Thofelt dog 1993. In i det sista försvarade han hästarnas plats inom sporten. Men Sveriges position inom den moderna femkampen är inte vad den varit. Någon framskjuten placering har det inte blivit sedan den stora förändringsprocessen inleddes 1996. Och i UIPM är det inte längre några svenskar som styr.

Så nu är hästarna en gång för alla på väg bort.

FRIIDROTT OCH BROTTNING

Den femkamp som annars mest påmint om ursprunget har under den ”moderna” OS-eran endast praktiserats vid ett tillfälle. Som sig bör var det vid extraspele-
n i Aten 1906. Då ingick nämligen

På bilden finns sju tidigare olympier i modern femkamp från åren 1976-1988. Pricka in dem, den som kan!

Åttiotalsgänget hänger ihop

Inom många mindre sporter finns en stark sammanhållning och vänskap. Det gäller definitivt inom den moderna femkampen. I slutet av augusti sammantrådade ett gäng av tidigare konkurrenter och landslagskompisar. Det här var 38:e träffen genom åren. Under perioden 1976 - 1988 svarade gruppen för ett femtontal

individuella OS-startar och långt fler som ledare och tränare efter det. Flera har landslagsuppdrag även idag.

På bilden syns (inom parentes anges OS-år):

Stående från vänster: Svante Rasmuson (1976, 1980, 1984, 1988), Lennarth Pettersson (1980), Mikael Hall, Jan Ohlström,

Hans Nilsson, Hans Lager (1976), Niklas Danckwardt Lillieström. Knästående från vänster: John Christensen (reserv 1980), Martin Lamprecht (1984), Jan-Erik Danielsson (1984, 1988) och Roderick Martin (1984, 1988). Medlemmar som saknas på bilden: Bengt Lager (1976) och Lars Nordlander.

brottningen som en del av femkampen. Övriga grenar var längdhopp, diskus (utan rotation), spjut och löpning 192 meter. Det blev svenskt guld genom hallänningen Hjalmar Mellander, som vann.

Då den moderna femkampen infördes på OS-programmet ströks brottningen

från den antika varianten. Den ersattes med en längre löpdistan (1500 meter), och blev därmed en ren friidrottsgren.

Femkamp i friidrott fanns på det olympiska programmet för herrar 1912, 1920 och 1924 – och för damer mellan 1964 och 1980.

Låt en duell avgöra – som under antiken!

Att återskapa en gammal grekisk tävlingsform till ett nutida format är inte lätt. Vilka traditioner ska tas till vara? Att de tävlande, som under antiken, skulle tävla nakna har aldrig varit aktuellt. Men många andra idéer har ventilerats när det gäller att göra femkampen modern.

I Olympiahistorikernas bibliotek finns klippböcker från 1920-talet. En seriös diskussion hur modernerna femkampen i OS borde ta till sig mer från antikens dagar. Lauri Pikhala blev senare en idrottsteoretisk auktoritet i Finland. Han drar igång debatten. Signaturen B.U. replikerar. Sannolikt handlar det om Bertil Ugglå (1890-1945), ihågkommen mest som folkhälsoivrare, då han 1929-1945 ledde morgongymnastik i radion. Han var också mycket annat - idrottsledare, debattör och - inte minst - dubbel olympisk bronsmedaljör i modern femkamp.

UTSLAGNING

Lauri Pikhala vill förstärka kammometet man mot man. Så som det var på de gamla grekernas tid. Han förordar en hård utslagningsmodell, för att på så sätt få till en riktig klimax.

Efter fyra grenar vill Pikhari att varje deltagares resultat ska matchas gentemot varje enskild motståndare. Den som förlorat tre av de fyra grenarna mot någon av konkurrenterna får inte tävla vidare. Minst två segrar mot samtliga kombatanter ska vara en förutsättning för att få vara med i slutgrenen.

Om någon segrat i tre grenar ska tävlingen vara avgjord.

Lauri Pikhala.

Pikhala menar att införandet av ett sådant system skulle prioritera ett offensivt tänkande. Att de tävlande därigenom skulle koncentrera sig på att bli bättre på sina styrkor, i stället för att träna på att bli minst dålig i sina svaga grenar.

I antika femkampen var brottningen sista gren. I den moderna borde det vara fäktning, som precis som brottning är en duellsport, resonerar Pikhala.

En praktisk fördel skulle vara att det annars utdragna fäktmomentet skulle begränsas till tre-fyra, högst sju-åtta tävlande.

Men vad händer då om någon skulle vara så överlägsen att tävlingen blir avgjord redan före sista grenen?

Ja, då fick det väl vara så. Precis som under antiken.

RIDNING FÖRST

Signaturen B.U. – sannolikt Bertil Ugglå – är delvis med på noterna. En successiv bantning av startfältet och en helt avgörande final är han för. Däremot ogillar han Pikhals resonemang om ”att förädla sina bästa grenar”.

Bertil Ugglå.

B.U. skriver:

”Man kan ju tänka sig en mästare i löpning och simning, som dessutom lyckas gott i skjutning eller drar en utomordentligt god häst vid lottningen för ridningen, men inte alls är en god fäktare.”

Hans förslag är i stället att göra ridning till första gren. Men att begränsa dess betydelse. Ett visst minimieresultat måste uppnås - men ”det ska vara väl tilltaget”.

Därefter vill han ha duellskjutning. Och därifrån ska endast de bästa två tredjedelarna få tävla vidare. I simningen ska sedan nästa tredjedel bort.

Som näst sista gren väntar så terränglöpning, gärna med gemensam start. Halften ska då slås ut.

Precis som Pikhari vill B.U. ha fäktning som sista gren. Det ska vara dueller alla mot alla i korta matcher (först till två stötar). Avgörande får sedan bli en ren final mellan de två bästa: först till tio stötar.

Ingen av idéerna blev verklighet.

GÖRAN LÖWGREN

Den olympiska familjen

Texter: Tommy Wahlsten, Göran Löwgren Underlag: Carl-Johan Johansson

Jubilerande olympier oktober-december 2022

3 okt Michael Nylander fyller 50 år. Födelseort: Segeltorp, Huddinge. Klubb: Calgary Flames/Chicago Black Hawks. Sport: Ishockey. OS: 1998: 5:e, 2002: 5:e.

”Nyllet” som han kallas är en av de stora hockeybegåvningarna i den så kallade ”gyllene generationen”. Till skillnad från Peter Forsberg, Mats Sundin och Nicklas Lidström fick han inte möjlighet att vara med i något av de olympiska guldlagen 1994 och 2006. Hans OS-meriter är därför förvånansvärt skrala. Han ingick i OS-laget 1998 då den nordamerikanska proffsigan NHL för första gången gjorde det möjligt för alla de bästa spelarna att vara med. Tre Kronor slog i gruppspellet blivande mästarna Tjeckien och Tyskland, men föll mot Kanada. I en tillknäppt kvartsfinal blev det stryk mot Finland med 1-2. Fyra år senare imponerade Tre Kronor stort i gruppspellet genom att spela ”big ice hockey” och besegra Kanada (5-2) Tjeckien (2-1) och Tyskland (7-1). I kvartsfinalen inträffade sedan det största svenska fiaskot i olympisk hockey. Förlusten mot Vitryssland (3-4). Sitt enda OS-mål gjorde ”Nyllet” just i den matchen, då han utjämnade till 2-2.

Nylander har haft en lång

och imponerande hockeykarriär. Han ställde lojalt upp i Tre Kronor, vann två VM-guld, två VM-silver och tre VM-brons. Han har spelat 920 NHL-matcher, gjort 209 mål och svarat för 470 assist. Klubbytena har varit många. Han har representerat klubb i åtta länder. Hans hockeykvaliteter erkänns av alla, men det är inte alltid som den egensinnige puckrollaren gjort precis som tränarna tyckt.

Michaels söner William och Alexander är också professionella hockeyspelare. Så var även brodern Peter. *Källa: SOF*

6 okt Jean Cronstedt fyller 90 år. Födelseort: Helsingfors. Klubb: Stockholms GF. Sport: Gymnastik. OS-resultat: 1960: 14:e mångkamp lag, 105:e mångkamp ind., 95:e fristående, 123:e hopp, 127:e barr, 84:e räck, 87:e ringar, 97:e bygelhäst.

Jean, eller Janne som han kallats sedan barndomen, kom till Sverige och Örebro som krigsbarn 1940. Han återvände till Helsingfors och efter framgångsrika studier i USA kom han till Stockholm och blev svensk medborgare. Han var uttagen till OS i Melbourne 1956, men bröt foten strax innan och tvingades avstå tävlingarna. Tre år senare, på EM i Köpenhamn blev han bronsmedaljör men bröt sedan foten igen och även OS 1960 var i fara. Men Janne blev så pass återställd att han reste med truppen till Rom. Skadan påverkade dock insatsen där Jean blev 105:a i mångkampen. Janne var också med i Tokyo 1964 som ledare. Han har gett ut flera böcker, bl.a. Finlands långa ödeskampett krigsbarn berättar. *Källa: SOF*

6 okt Fredrik Jönsson fyller 50 år. Födelseort: Märsta. Förening: Flyinge RF. Sport: Ridsport, fälttävlan. OS: 1995: 13:e

Att Fredrik Jönsson började med fälttävlan var inte så konstigt. Pappa Jan hade tagit olympiskt brons 1972. Tjugofyra år senare var Fredrik i den olympiska hetluften, för varmt var det i Atlanta. Jönsson och hans häst Ulfung hade bekymmer i dressyen och låg efter första tävlingsdagen på 33:e plats. I terrängritten var

det bättre fart och ekipaget avancerade rejält. Efter OS sadlade Fredrik om satsade på banhoppning. Med Cold Play kom han att kämpa sig in i den översta svenskeliten. 2018 ingick ekipaget i det svenska lag som tog silver i VM 2018. Hans åttondeplats individuellt var den bästa svenskplaceringen. Inför Tokyo-OS 2020 var Jönsson/Cold Play högaktuella. Så kom pandemin och därtill ett chockartat bakslag. I förberedelserna för de uppskjutna spelen skadades Cold Play så allvarligt att den 13-åriga valacken fick avlivas. Nu kämpar Fredrik Jönsson vidare med nya hästar. Därtill är nästa generation Jönsson på gång, sonen Emil. Fredrik Jönsson är inte enbart ryttare och tränare. Han har också figurerat som expertkommentator och skrivande krönikör. *Källa: SOF*

8 okt Lena Eriksson (nu Wettergren) i Sollentuna fyller 50 år. Födelseort: Järfälla. Klubb: Spårvägen. Sport: Simning. OS: 1996: 9:a 200 m bröstsim.

Lena Eriksson ogillade starkt försökstävlingar på förmiddagar. Hon hade 1995 blivit fyra i VM på 200 meter bröstsim, så kapacitet fanns. Men i Atlanta-OS fick hon inte alls till det i försöken och var med 2.31,65 långt ifrån en plats i A-finalen. När det var dags för kvällstävling slog hon till med att vinna B-finalen på nya svenska rekordet 2.28,87. Ett rekord som stod sig fram till att Emma Igelström dök upp vid millennieskiftet. Lena Erikssons simkarriär var lite ovanlig. Hon bodde sex år under uppväxten i Braslien, såg sig själv först som fjärrsimmare innan bröstsim blev hennes

specialitet. När hon var i 18 år tröttnade hon plötsligt och höll upp under två säsonger. Kom tillbaka och lyckades på bara några år nå världsklass. Hennes styrka som simmare var uthålligheten, däremot saknade hon den rätta farten för kortare distanser. *Källa: SOF*

12 okt Göran Marström fyller 80 år. Födelseort: Åtvidaberg. Klubb: Linköpings Jolleseg-larklubb. Sport: Segling, tornado. OS: 1980: 3, 1984: 10, 1988: 12, 1992: 18.

Fotbollsorten Åtvidaberg, mitt i djupaste Östergötland, borde inte vara grogrund för en olympisk seglingsmedaljör. Men Göran Marström fattade

tycke för sporten och började så småningom segla finnjolje. En viktig vändpunkt blev när han köpte bröderna Peter och Jörgen Kolnis tornado. Den snabba katamaranen passade Marströms kynne. Tillsammans med åtvidspolaren Jörgen Ragnarsson slog han 1980 till med ett överraskande brons vid OS-tävlingarna utanför

Tallinn. Detta efter en stabil serie med en seger och två andraplatser. Silvret var nära, men i den avgörande seglingen kom danskarna Due/ Kjersgard före. Notabelt är att vinnande brassen Alexandre Welter som gast hade en viss Lars Bjorkstrom, född i Göteborg, men nu brasiliansk medborgare. *Källa: Olympiaboken*

23 okt Edvin Vesterby fyller 95 år. Födelseort: Nuckö, Estland. Klubb: Djurgårdens IF. Sport: Brottning -57 kg. OS-resultat: 1952: 4 (fristil) 1956: 2 (gr-rom) 1960: 4 (gr) 15 (fri).

Ryggläge gav silver för Edvin Vesterby i Melbourne-OS, antagligen den mest märkliga silvermedalj som erövrats i ett mästerskap. I bantamvikt, 57 kg, hade Vesterby guldläge när han i sista matchen gick upp mot Sovjets Konstantin Vyrupajev. Guldchansen försvann snabbt, då Vesterby hamnade i kraftigt poängunderläge.

Brottningen har alltid haft ett förvånande poäng- och regelsystem och just i Melbourne var det konstigare

än någonsin! Landslagstränaren Rudolf "Preven" Svedberg hade lusläst regelhäftet och uppmanade därför Edvin Vesterby.

– Lägg dig på rygg, Edvin!

I den aktuella matchen skulle Vesterby få silver om han förlorade på fall, men bara brons om han föll på poäng. Nu räknades "prickar" i varje match och vid poängförlust mot Vyrupajev hade tre brottare haft samma antal prickar, Vyrupajev, Vesterby och rumänen Horvat. Vägen hade då avgjort och eftersom Vesterby vägrade mest av de tre hade bronset varit hans.

Genom att Vesterby lade sig på rygg fick Vyrupajev en prick mindre, och Vesterby och Horvat lika många. Då

avgjorde inbördes möte, som Vesterby hade vunnit tidigare, därmed var silvret hans! Edvin var själv osäker om ryggläge var det rätta.

– Jag var tvungen att göra det så att domaren inte förstod. Då hade jag blivit diskad och blivit helt utan medalj, har Edvin berättat. Nu gick "skådespelet" hem och 30 sekunder före matchslut låg Edvin på rygg – och silvret var hans.

Edvin Vesterby växte upp i den svenskspråkiga delen av Estland, han flydde till Sverige 1943, blott 16 år ung. Han började brottas i Djurgården 1947. OS-silvret var höjdpunkten på hans karriär, han deltog i nio internationella mästerskap mellan 1951 och 1962. *Källa: Olympiaboken*

9 okt Charlotte Dahlberg-Stenkvist fyller 60 år. Födelseort: Hässelby. Klubb: Saltsjöbadens RK. Sport: Rodel. OS 1984. Resultat: 16:e enmansdodel.

Av 27 startande kom Lotta på 16:e plats. Hennes placeringar i de fyra åken var 12-18-15-19

och sammanlagda tiden blev 2.52,353 – ett snitt på 43 sekunder i den 993 meter långa banan som innehöll fem vänster och sex högerkurvor. Höjdskillnaden var 99,8 meter. Östtyskland dominerade och tog de tre första platserna med Steffi Martin i spetsen.

Källa: SOF

10 okt. Gudmund Söderin fyller 70 år. Födelseort: Frösön. Klubb: Östersund-Frösö SLK. Sport: Alpint. OS:1976. Resultat: Bröt i slalom och storslalom.

Av 97 startande i storslalom bröt 13 åkare. Gudmund låg på plats 33 efter första åket. I det

andra åket, som kördes nästa dag, tvingades även Gudmund bryta i den svåra banan. Endast 52 åkare tog sig i mål. Vann gjorde Heini Hemmi, Schweiz, Ingemar Stenmark kom trea. I slalom gick det på samma sätt för Gudmund. Av 94 startande kom han 25:a i första men i andra fick han liksom Stenmark (9:a i första) bryta. Endast 38 förmådde fullfölja tävlingen. Vann gjorde Piero Gros. *Källa: SOF*

13 okt Lars Olsson fyller 90 år. Födelseort: Torsby. Klubb: Finnskoga IF. Sport: Skidor, längd. OS-resultat: 1960: 4:e stafett 4x10 km. 1964: 16:e på 15 km.

”Finnskoga-Lasse” körde första sträckan i den dramatiska stafetten på 4x10 km i Squaw Valley. Han växlade i ledning. Men på andra sträckan slog Janne Stefansson knockout på sig själv och hamnade långt efter. Lill-Järven Larsson och Sixten Jernberg gjorde sedan sitt bästa för att nå i kapp (båda kom 2:a på sina sträckor) men svenskarna fick nöja sig med plats 4:a. 1964 i Innsbruck tävlade Lars på 15 km där han kom på plats 16 på tiden 52.57,9. Sena startnumret 73 gynnade inte ”Finnskoga” när loppet gick i plusgradig temperatur. *Källa: SOF*

14 okt Kristina Ranudd fyller 60 år. Födelseort: Uppsala. Klubb: Skoghalls CK. Sport: Cykel. OS-resultat: 1984: 15:e landsväg.

Tävlingen över 79,2 km var det första cykelloppet i OS för damer. 46 cyklisterna startade och redan på andra varvet (av

fem på en kuperad bana) gick sex åkare loss och de höll undan in i mål. Kristina och Tuulikki Jahre hamnade i andra grupp och fick i mål placeringarna 15 (Kristina) och 16, två minuter och 14 sekunder efter de fem främsta. Marianne Berglund, besvärad av en infektion, slutade 25:a, nio minuter efter, och Paula Wester 35:a, hela 18 minuter segrande Connie Carpenter-Phinney, USA.

20 okt Rune Almén fyller 70 år. Födelseort: Trollhättan. Klubb: IF Göta Karlstad. Sport: Friidrott, höjdhopp. OS-resultat: 1976: 10:a.

Finalen utkämpades i regnigt väder. Rune klarade 2.18, samma höjd som Senjukov, Sovjet, som kom 5:a. 19-åriga Jacek Wzola från Polen vann på 2.25. 14 hoppare var med i finalen, 23 slogs ut i kvalet där gränsen var 2.16 – en höjd som Rune tog i sista försöket. *Källa: SOF*

25 okt. Marit Söderström i Nacka fyller 60 år. Födelseort: Västerås. Klubb: JKS Västerås. Sport: Segling, 470. OS-resultat: 1988: 2:a.

Stortalangen från Västerås sågs som en av världens bästa kvinnliga seglare och plockade en stor mängd titlar i enmansjollar. Lärardottern blev 1988 olympier tillsammans med gästen Birgitta Bengtsson. Damernas 470 fick olympisk värdighet och svenskorna tillhörde, som regerande världsmästare, favoriterna. Det blåste tidvis kraftigt på Suyong Bay utanför Pusan. Regattan blev chansartad och

ställde stora krav på sina utövare. Söderström/Bengtsson började strålade med seger och andraplats. Men en tionde- och en femtonde plats såg ut att ruinerat medaljmöjligheterna. Spurten 5–4–2 (trots påsegling i sista racet och en 20:e och sista plats under seglingens inledning) räckte dock fram till silver efter USA-suveränerna Allison Jolly/Lynne Jewell. Söderström vann VM-guld i 470 1988. VM-guld i E-jolle 1978, 79 och 81. VM-guld i laser 1980 och 85, EM-guld 1982 och 83. VM-guld enmansbåt (laser) damer 1979, 81, 82 och 83. Marit Söderström blev 1979 utsedd till årets idrottskvinna i Sverige. *Källa: SOF*

30 okt Per Brandt i Falun fyller 50 år. Födelseort: Vansbro. Klubb: Molkoms SK. Sport: Skidskytte. OS-resultat: 1994: 38:e sprint 10 km, 27:e 20 km, 11:a stafett 4x7,5 km.

Den 21-åriga Per fick i distansloppet göra OS-debut med att starta som nummer 1. Till den första skjutningen kom

han ensam in på ett fullsatt stadion. När första skottet satt följdes det av ett enormt publikjubel. OS-debutanten höll nerverna under kontroll och lyckades pricka in hela serien. Ett skönt OS-minne.

I stafetten fick Brandt köra första sträckan. Sverige hade sensationellt ett brons att försvara från Albertville två år tidigare. Per var den ende nye i laget. Han gjorde inte bort sig. Men de svenska chanserna försvann då Mikael Löfgren tilldömdes straffminuter för att ha brutit mot reglerna vid hanteringen av extraskott. Året därpå blev tungt för Per. Han tvingades avbryta säsongen i förtid, drabbad av svåra magsmärtor. Han hamnade på sjukhus i tio veckor. En otäck viruskombination hade slagit till.

OS blev Per Brandts enda storinternationella framträdande, även om han fortsatte tävla ytterligare några säsonger. Från 2022 är Brandt instruktör på skidskyttegymnasiet i Mora.
Källa: SOF

31 okt Paw Madsen fyller 50 år. Födelseort: Tveje Merløse, Holbaek, Danmark. Sport: Kanot. OS-resultat: 1996: 6:a K-4 1000m.

Denne dansksvenske kanotist tävlade för Sverige i ett OS, men representerade sedan Danmark i ytterligare spel. Bästa placering nådde han i den svenska K-4:an tillsammans med Mattias Oscarsson, Henrik Nilsson och John Fager. Svensarna var tvåa i sin semifinal efter Australien och hade i finalen Kanada, Ungern och just Australien efter sig. Tyskland vann. *Källa: SOF.*

9 nov Ulla Håkanson fyller 85 år. Född i: Motala. Klubb: Stockholms FRK, Gärd's Härads RF, Helsingborgs FRK Sport/gren: Ridsport, dressyr. OS-resultat: 1972: 6:a ind. 3:a lag. 1976: Startade ej då hästen avled strax före tävlingen) 1984: 12:a and. 3:a lag. 1988: 25:e and, 11:a lag. 1996: 20:e ind, 5:a lag. 2000: Reserv (tävlade ej).

Att påstå att Ulla Håkanson är svensk dressyrridning "Leading Lady" är inte att ta till överord. I början av karriären tävlade Ulla i hoppning och tog bland annat två silver i SM 1966 och 1967. Hennes häst, Ajax, skadade sig under en hopptävling och ekipaget övergick till att tävla i dressyr och gick en 30 år lång och framgångsrik karriär till mötes. Vad sägs om följande facit: tolv guld, fem silver och fem brons i SM mellan 1970 och 2002; två EM-brons i lag 1971 och 1997; ett VM-brons i lag 1998; och två OS-brons i lag 1972 och 1984. Totalt har Ulla deltagit i fyra olympiska spel. Sin bästa individuella placering tog hon i

München där hon kom på sjätte plats. 1971 tilldelades hon Svensk Ridsports Hederstecken och 1988 hedrades Ulla med en kunglig medalj.
Källa: Olympiaboken

12 nov Leif "Honken" Holmqvist fyller 80 år. Födelseort: Gävle. Klubb: AIK. Sport: Ishockey. OS-resultat: 1968: 4:a, 1972: 4:a. Den folkkäre målvakten spelade sex matcher av sju i Grenoble (Hans Dahllöf stod mot Östtyskland). I Sapporo vaktade han buren i tre matcher av sex (USA, Tjeckoslovakien och Finland) - Christer Abris Abrahamsson stod de andra tre mot Jugoslavien, Sovjet och Polen. Sammanlagt stod Honken i OS-målet i 540 minuter (minus ett antal sekunder i matchen mot tjeckerna då coachen Bill Harris satsade på sex utespelare för att kvittera) och han släppte in 23 mål. *Källa: SOF.*

13 nov fyller Tord Backman fyller 80 år. Födelseort: Pålkom, Gällivare. Klubb: Bergnäsets AIK Sport: Skidor, längd.

OS-resultat: Grenoble 1968: Reserv. 1972: 20:e 15 km, 13:e 50 km.

OS-debuten var på 15 km och passande nog med startnummer 15, det lopp som Sven-Åke Lundbäck vann. Tord kom 20:e på 47.22.97. Lundbäcks segertid var 45.28,24. På 50 km blev Tords placering 13:e på 2.48.53,51, slagen av segraren Pål Tyldum, Norge, med 5,5 minut. Bäste svensk Lars-Arne Bölling kom 7:a. *Källa: SOF*

14 nov Fredrik Thulin fyller 50 år. Födelseort: Åre. Klubb: Åre SLK. Sport: Skidor, freestyle. OS-resultat: 1994: 10:a puckelpist.

När puckelpist för andra gången var på det olympiska programmet blev Jörgen Pääjärvi femma. I övrigt var det tätt bland svenskarna. Fredrik Thulin delade tiondeplatsen med Anders Jonell och Leif Persson var tolv. Vann gjorde suveräne kanadensaren Jean-luc Brassard. Fredrik Thulin jobbar numera med media och reklam och har drivit en lokal TV-station i Åre. *Källa: SOF*

16 nov Leif Nilsson fyller 70 år. Födelseort: Tormestorp, Hässleholm. Klubb: Polisens IF, Sundbybergs TK. Sport: Tyngdlyftning, 110 kg. OS-resultat: 1976: 7:a, 1980: 4:a.

Med sina 188 cm och 108 kg var det tungvikt (-110 kg) som gällde för Leif Nilsson. I Montreal kom han 7:a på 365 kg (sedan segraren Hristov från Bulgarien diskats för doping, i efterhand gick guld till

Sovjets Zajtsev som lyfte 385 kg). 1980 i Moskva kom Leif på en fin 4:e plats på 380 kg (ryck 167,5 + stöt 212,5). Mellan dessa starter tog Leif VM-brons 1978 då han lyfte 385 kg sammanlagt. *Källa: SOF*

24 nov Morgan Göransson fyller 50 år. Födelseort: Frösön. Klubb: Åsarnas IK. Sport: Skidor, längd. OS-resultat: 2002: 27:e 15 km (k), 13:e stafett 4x10 km, Bröt 30 km (f) masstart.

Inget vidare OS för denne allmänt kompetente åkare. I stafetten fick Göransson förtroendet att avsluta, men när det var hans tur var det redan kört för svensk del. Resultatet blev det sämsta i den svenska stafettshistorien med en placering strax efter Japan. Sverige var aldrig med i matchen. Göransson fick ta över som elva och förlorade två placeringar till Japan resp Finland. Övriga i det olyckliga laget var Urban Lindgren, Mathias Fredriksson och Niklas Jonsson. Göransson är gift med Sofia Lind, syster till dubbele OS-guldvinnaren Björn Lind och fem gånger bästa dam i Vasaloppet. *Källa: SOF*

25 nov Maude Karlén fyller 90 år. Födelseort: Stockholm. Klubb: Hermes GK, Stockholm. Sport: Gymnastik. OS-resultat: 1956: 2:a grupp med handredskap, 8:a mångkamp lag, 53:a mångkamp and, 25:e fristående, 32:a hopp, 62:a barr, 50:e bom.

Vid Melbourne-OS hade Sverige ett guld att försvara i grupp med handredskap. De sex svenskorna, med

stockholmskan Maud Karlén som en av medlemmarna, var verkligen inte långt från att lyckas. Sveriges fina program med bollar gav 74,20 poäng. Bara Ungern (användande av band) var bättre, 75,20. *Källa: Olympiaboken*

27 nov Åsa Lindebner, tidigare Windahl, fyller 50 år. Födelseort: Västerås. Klubb: Sollentuna SLK. Sport: Skidor, snowboard. OS-resultat: 2002: 10:a parallellstorslalom.

Åsa har en spännande uppväxt. Visserligen är hon född i Västerås, men större delen av ungdomsåren tillbringade hon i Kenya. I många år flackade hon sedan runt som skidturist. Hon började med snowboard först som 19-åring. När hon var 20 år arbetade som snowboardlärare i Badgastein när olyckan var framme. Åsa tappade balansen och körde utför ett stup. Den vådliga färden slutade med att hon for in i ett träd. Ryggen var bruten på tre ställen, läkarprognoserna dyster. Fem år senare nådde Åsa sitt livs framgång som tävlingsåkare, då hon 1999 tog VM-brons. OS-debuten kom samma år som hon skulle fylla 30. I kvalet tog hon sig vidare som tionde åkare. I

åttondelsfinalen slogs hon ut av Lisa Klossow, USA, som varit sju i kvalet. Med tanke på tidigare omständigheter var det en prestation i sig att lyckas kvalificera sig till ett OS.

Källa: SOF

29 nov Karl-Axel Sundqvist

fyller 60 år. Födelseort: Karlskrona. Klubb: KF Kanotisterna, Södertälje. Sport: Kanot. OS-resultat: 1984: 4:a K-4 1000 m, 8:a K-2 1000 m. 1988: 5:a K-1 500 m, 8:a K-4 1000 m, Diska. K-2 500 m. 1992: 2:a K-2 1000 m, 5:a K-2 500 m. Oplac K-1 500 m-

Kalle Sundqvist tog redan 1983 sin första VM-medalj. Det skulle dröja ytterligare nio år innan han äntligen kunde titulera sig OS-medaljör. I sitt tredje spel paddlade Kalle tillsammans med Gunnar Olsson i K-2 1.000 meter mycket imponerande i såväl försök som semifinal. Ända fram till guld räckte inte storformen, men Olsson/Sundqvist blev bakom tyskarna Kay Bluhm och Torsten Gutsche säkra silvermedaljörer. I VM erövrade Kalle Sundqvist hela tio medaljer. Guld i K-4 1.000 meter 1985. Silver i K-4 1.000 1987 och i K-2 10.000 meter 1993. Brons i K-1 1.000 1985 och 89, i K-2 500 meter 1987, i K-2 1.000 1993, i K-2 10.000 1983, i K-4 500 1985 och i K-4 10.000 1990.

Källa: *Olympiaboken*

4 dec Anna Johansson

(tidigare Frithioff) fyller 60 år. Födelseort: Gränna. Klubb: Kvarnsvedens Golf SK, Borlänge. Sport: Skidor, längd. OS-resultat: 1994: 13:e 30 km (k), 6:a stafett 4x5 km, 35:e (5

10 dec Thommie Bergman

fyller 75 år. Födelseort: Munkfors. Klubb: Västra Frölunda. Sport: Ishockey. OS-resultat: 1972: 4:a. Backbjässen Bergman var fjärde svensk att bli professionell i Nordamerika. Han spelade i NHL under åren 1972-1980. Det hann bli 60 matcher för Tre Kronor och - alldeles före flytten till NHL - ett olympisk deltagande. Turneringen i Sapporo avgjordes som enkelserie, Kanada bojkottade som en protest mot amatörreglerna. Tre Kronor började strålande, hade vittring på guldet, men slarvade bort allt och blev

km (k)+10 km (f) jaktstart, 17:e 5 km (k). 1998: Reserv.

Anna startade i fyra av skidtävlingarna i Lillehammer. I stafetten kom Sverige sexa. Anna körde första sträckan och växlade som 6:a bland 14 startande nationer, 37 sekunder efter täten men före Kristina Smigun, Estland, och Bice Vanzetta, Italien. Mari-Helene Östlund, Anna-Lena Fritzon och Antonona Ordina lyckades

utan medalj. Ödesmatchen var mot tjeckerna, där svenskarna dominerade men inte kunde göra mål. Unge Bergman fick i alla fall en bra övning på hur det var att spela under transatlantiskt ledarskap. Billy Harris var omsusad förbundskapten, men struntade i laget när guldchansen var borta. Bergman spelade samtliga matcher. Ett OS-mål fick han göra: 4-1 mot USA i första slutspelsmatchen. Samt en assist. Tre Kronors matcher: Jugoslavien 8-1, USA 5-1, Sovjet 3-3, Polen 5-3, Tjeckoslovakien 1-2, Finland 3-4.

Källa: SOF

inte förbättra den placeringen. På 30 km var Anna drygt tre minuter efter segrande Manuela di Centa, Italien, men hon slog 40 av sina medtävlare, bl a finskorna Pirkko Määttä och Merja Lahtinen.

Källa: SOF

9 dec Lena Videkull

fyller 60 år. Födelseort: Enskede, Stockholm. Klubb: Malmö FF. Sport: Fotboll. OS-resultat: 1996: 6:a

Lena fick sin fotbollsuffpostran i Göta BK i Västergötland. Via Trollhättans IF, Kronängs IF och Öxabäcks IF kom hon till Malmö FF där hon spelade 1989–1998. Totalt gjorde Lena 111 landskamper och 71 mål. Tre av landskamperna (1 mål) gjorde hon 1996 i OS när damfotbollen hade premiär på OS-programmet. Lena svarade för Sveriges första OS-mål, i matchen mot USA (1-2) på Citrus Bowl i Orlando. De övriga matcherna spelades mot Kina (0-2 i Miami) och mot Danmark (3-1 i Orlando). USA besegrade Kina i finalen med 2-1. Lena invaldes 2011 i svensk fotbolls Hall-of-Fame som den tredje kvinnan.
Källa: SOF

13 dec Ulf Gustafsson fyller 85 år. Födelseort: Skällered. Klubb: Uddevalla RK Sport: Rodd. OS-resultat: 1960: Opl i fyra med styrman, opl åtta med styrman.

Inga av de svenska båtarna lyckades att nå någon semifinal – ett öde de delade med ytterligare 11 nationer av de 32 som prövade lyckan. I fyran och åttan hade Ulf sällskap av Lars-Erik Gustavsson, Rune Andersson, Kjell Hansson, Ralph Hurtig, P-O Hedenberg, B-Å Bengtsson, Åke Berntsson. Coxjobbet delades av Ove Lostad och Sture Baatz. Gösta Eriksson rodde bara i tvåan med styrman (tillsammans med Lennart Hansson).
Källa: SOF

14 dec Arne Norrback fyller 85 år. Födelseort: Lumijoki, Finland. Klubb: Sandvikens AK. Sport: Tyngdlyftning. OS-resultat: 1976: Diskv. -60 kg.

Arne tävlade i fjädervikt. Efter tre misslyckade försök i ryck kom han utanför resultatlistan. Efter tävlingen blev Arne tillsammans med flera andra lyftare diskvalificerade för dopning. *Källa: SOF*

18 dec Anders Andersson fyller 70 år. Födelseort: Nyköping. Klubb: Nyköpings KK. Sport: Kanot. OS-resultat: 1976: Oplac K-2 1000 m, 7:a K-2 500 m. 1980: 6:a K-1 500m, 9:a K-1 1000 m.

Att det blev kanot föll sig naturligt. Förebild fanns på nära håll i morbror Sven-Olov Sjödellius, dubbel guldvinna-re. 1976 paddlade Anders K2 ihop med Snickar-Lasse Andersson. På den korta distansen kom paret 7:a. I Moskva /Krylatskoje 1980 var Anders den ende av svenskarerna som lyckades vinna ett heat trots 64 försök. Han var först i semifinalen i K1-1000 m då han bl a besegrade blivande tvåan Alain Lebas från Frankrike. I finalen räckte dock inte krafterna. Finalplats blev det även på 500 m. Tiden 1.46,32 var bara dryga sekunden från en bronsplats. Vann gjorde Sovjets Vladimir Parfenovits på 1.43,43. Lillebror Bengt Andersson (född 1961) har också olympiska kanotmeriter. Han var med i tre OS: 1980, 1984, 1988. *Källa: SOF*

26 dec Stefan Jacobsson fyller 75 år. Födelseort: Vännäs. Klubb: Upsala TK. Sport: Tyngdlyftning. OS-resultat: 1976: 6:a - 82,5 kg.

Av de svenska lyftarna i Montreal-OS var Jacobsson den som lyckades bäst. Han

vann B-gruppen i sin klass, lätt tungvikt, och efter ett dopningsfall blev han uppgraderad från sjunde till sjätte plats. Sammanlagt lyfte han 317,5 kg - 147,5 i ryck och 170 kg i stöt. *Källa: SOF*

28 dec Thomas Falk fyller 70 år. Födelseort: Karlstad. Klubb: Karlstads PK. Sport: Kanot. OS-resultat: 1980: 7:a C-1 1000m.

Thomas Falk hade tidigare varit nära en OS-plats. I Moskva fick han chansen och lyckades nå finalen för canadensare på 1000 m. Väl där disponerande han loppet efter sina resurser och blev sju med tiden 4.20,66. Vann gjorde Ljubenov från Bulgarien på 4.12,38. På halva distansen blev Thomas utslagen i semifinalen.
Källa: SOF

31 dec Per Hansson fyller 60 år. Födelseort: Farsta. Klubb: Vellinge SSK. Sport: Skytte, gevär. OS-resultat: 1988: 11:a korthåll liggande, 31:e luftgevär, 45:e korthåll helmatch.
KÄLLA: Olympiaboken

Avlidna olympier

Per Knuts, f. 1 juni 1938 d. 9 januari 2022, olympier 1960: löpning 800 m.

Hans-Olof Johansson, f. 18 mars 1936, d. 18 feb 2022, olympier 1960: löpning 400 och 4x400

Bengt Gingsjö, f. 15 april 1952, d. 14 september 2022, olympier 1972: simning 400 m, 1500 m. 400 m medley, 4x200 m. 1976: 200 m, 400 m, 4x100 m, 4x200 m.

Olympisk cocktail – högt och lågt

TEXTER: GÖRAN LÖWGREN

Stark uppställning firade femtio med Guld-Gunnar

30 AUGUSTI 1972 var dagen då Gunnar Larsson vann millimeterkampen mot amerikanen Tim McKee i simningens 400 meter medley i München. Svensk idrottshistorias mest berömda tusendelar. Femtio år senare uppmärksammades detta med en tillställning för specialinbjudna på Stadion i Stockholm. I vimlet syntes – som framgår av collaget från simning.nu – idel ädel simmaradel.

Sveriges Centralförening för idrottens främjande hade ordnat det hela.

Mats Eric Paulsson och Gunnar

Gunnar och Sven von Holst

Mats Svensson och A-C Hagberg

Per Olov Lindberg, Håkan Bengtsson och Mats Svensson

Fler OS-bröder och en rättelse

Efter Hans Brattbergs ambitiösa genomgång i förra Bullettinen om OS-syskon, har det kommit fram mer fakta. Carl-Johan Johansson reder ut:

Fotbollsspelarna Erik och Josef Börjesson är INTE bröder.

Eric och Oscar Lemming är halvbröder.

Det har dessutom visat sig finnas ytterligare brödrapar i den olympiska kretsen:

Kanotisterna Anders (OS 1976-80) och Bengt Andersson (1984-88).

Modern femkamparna Jan-Erik (1988) och Per-Olov Danielsson (1992-96).

Kanotisterna Anders (1976) och Per Larsson

Bröderna Anders och Bengt Andersson.

(1968-72) är bröder.

Samt skidåkarna Sune (1956-60) och Hans-Erik Larsson (1972). Men eftersom Sune endast var med som reserv, så är det en smaksak om han ska vara med på den olympiska syskonlistan.

”Loffe” och hans OS-far

Skådespelaren, TV-underhållaren och trummisen Janne ”Loffe” Carlsson har en oväntad OS-koppling. Hans far, plåtslagarmästare Erik Hjalmar Carlsson, var tyngdlyftare och olympier. 1920 i Antwerpen slutade han på fjärde plats i den lätta tungviktsklassen. Carlsson lyfte sammanlagt 262.5 kilo. Det fattades fem kg till bronsplatsen, som togs av landsmannen Erik Pettersson.

Det märkliga var att både den svenske bronsmannen och ”Loffes” far noterades för bättre resultat än samtliga medaljörer i den tyngre tungviktsklassen.

Av de tre delmomenten i

Far och son.

sporten ingick på den här tiden att lyfta med en hand. Både bästa och sämsta hand. Så avslutades det hela med en stöt med bägge armarna.

Plåtslagaren Erik Carlsson ska

dessutom ha varit mannen bakom konstruktionen med löstagbara vikter på en skivstång. En uppfinring han ska ha donerat till sin förening, Stockholms Atletklubb.

Hårda herrar i varmt möte

Bästa selfien från senaste friidrotts-VM i Eugene i somras fixade SVT:s Jacob Hård. Den vitskäggede gentlemannen till höger är ingen mindre än John Carlos, en av de två med de knutna Black Power-nävarna på prispallen Mexiko-OS. Nu hyllades han stort av den amerikanska publiken. Det var andra tongångar 1968. Inte konstigt att till och med den erfarne TV-kommentatorn blev starstruck.

Personaltyt

Sveriges olympiska kommitté söker ny generalsekreterare efter Gunilla Lindberg, 75. En ny verksamhetschef är också på gång, då Peter Reinebo, 63, slutar efter Paris-OS 2024.

Allt talar för Tyskland -36

Linus Andersson-Johansson har länge sökt ursprunget till den här OS-broschen.

Bland annat via en förfrågan i SOF-Bulletinen. Slutsatsen är att smycket av allt att döma är från OS 1936, då liknande exemplar har figurerat från just de här spelen. Typen av säkerhetslås stämmer. Att silverstämplar saknas ska inte vara så konstigt. Vid den här tiden ska man inte ha varit så noga med detta, inte ens i Tyskland.

Friidrottsrekord

3.02.57

Det äldsta svenska rekordet står sig. Erik Carlgren, Anders Fager, Kenth Öhman och Ulf Rönners notering på 4x400 meter från München-OS 1972 har nu fyllt 50 år. Sverige vann distansen i årets Finnkamp men segertiden var inget som hotade: 3.07.78. Under det här millenniet har ett svenskt landslag varit som bäst en dryg sekund från rekordet. Det var 2005 då ett lag med Mattias Claesson, Jimisola Laursen, Johan Wissman och Thomas Nikitin noterade 3.03.62. Så Öhman & Co kan lugnt fira vidare.

MEDLEMS- NYTT

Birger Fält

Nya medlemmar t.o.m. 21 september

Kjell Nilsson, Bergsmansgatan 32, 691 32 Karlskoga (olympier i cykel 1980)

Ann-Louise Skoglund, Frejavägen 17, 791 33 Falun (olympier i friidrott 1980 och 1984)

Medlemmar som jubilerar fjärde kvartalet 2022

2 oktober	Bengt Sevelius i Vällingby 90 år
6 oktober	Jean Cronstedt i Trelleborg 90 år
18 oktober	Jan Landelius i Uppsala 65 år
22 oktober	Owe Fröberg i Nykvarn 80 år
23 oktober	Edvin Vesterby i Vällingby 95 år
28 oktober	Paul Ahlgren i Rimbo 60 år
30 oktober	Göran Wahlgren i Uppsala 75 år
2 november	Kåre Eriksson i Uppsala 70 år
5 november	Christer Holmqvist i Malmköping 80 år
7 november	Rolf Månsson i Stockholm 80 år
7 november	Elisabeth Danielson i Enebyberg 50 år
9 november	Ulla Håkansson i Gärd's Köpinge 85 år
12 november	Leif Holmqvist i Jönköping 80 år
18 november	Janne Adeen i Kalmar 60 år
30 november	Tomas Glanell i Solna 75 år
6 december	Bengt Holmberg i Stockholm 80 år
9 december	Leif Thunman i Härnösand 80 år
19 december	Gunnar Hagelin i Östersund 80 år
28 december	Gunnar Wadsby i Linköping 70 år

SVERIGES OLYMPIA- HISTORISKA FÖRENING

STYRELSE

Ordförande

Vakant

Vice ordförande

Anders Engström

tel: 070-775 1336

anders.engstrom46@gmail.com

Sekreterare

Mats Taxén

tel: 070-358 28 06

mats.taxen@telia.com

Kassör & medlemsansvarig

Birger Fält

tel: 070-575 74 23

birger.falt@bredband.net

Ledamot

Dimitra Polidis

dimitrapolidis@hotmail.com

Redaktör SOF-Bulletinen

Sten Feldreich

tel: 070-763 10 53

sten.feldreich@gmail.com

Biblioteksansvarig

Göran Löwgren

tel: 070-620 10 23

goranlowgren@icloud.com

SOF:s plusgiro 54 14 10-7

Årsavgift 2022: 250 kr.

Posttidning

Returadress:

*SOF c/o Birger Fält
Vetevägen 2
145 68 Norsborg*

B

PORTO
BETALT

Träffa Gunnar Larsson, Ulf Elfving och CeGe Berglund på olympisk höstträff

Höstträffen handlar om 50-årsjubileet av OS i München 1972. Vi pratar om gisslandramat, men också om Gunnar Larssons två simguld.

Gunnar Larsson finns på plats och berättar om segern med två tusendels sekund på 400 m medley. Gästar oss gör också journalisterna Ulf Elfving och CeGe Berglund, som båda var i München och har starka minnen av händelserna kring massakern som kostade 17 människoliv. Ulf arbetade för Radiosporten och CeGe för Göteborgs-Posten.

Höstträffen anordnas av Sveriges Olympiahistoriska Förening. Arrangemanget är en del av samarbetet Olympiahistoriska vänner.

Väl mött!

När: 31 oktober. Start kl 18.30.

Var: Restaurang Gröne Jägaren på Götgatan 64, Stockholm.

Kostnad: För 200 kr får vi pytt-i-panna (vegetariskt alternativ finns), bordsvatten och kaffe. Det går att köpa till öl och vin.

Anmälan: Så snart som möjligt, men senast 24 oktober till: Mats Taxén, mats.taxen@telia.com eller 070/358 2806. Glöm inte att uppge ifall vegetarisk variant önskas.

Betalning: Till SOF:s plusgiro 54 14 10-7 eller swish 070/575 7423 (kassören Birger Fält).